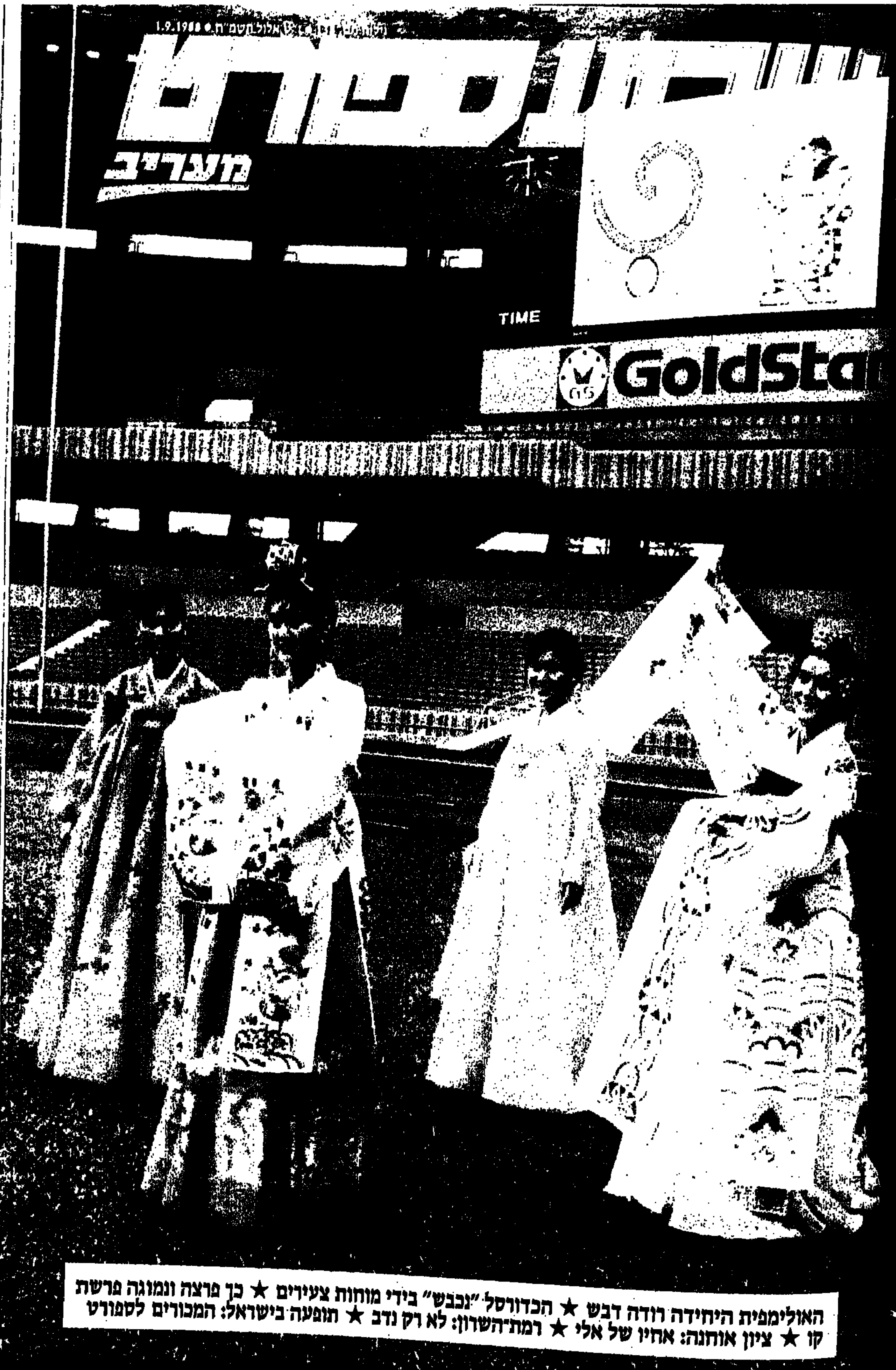
1.9.1988
מעריב
TIME
GoldSta
האולימפית היחידה רודה דבש ★ הכדורסל "נכבש" בידי מוחות צעירים ★ כך פרצה ונמוגה פרשת קו ★ ציון אוחנה: אחיו של אלי ★ רמת־השרון: לא רק נדב ★ תופעה בישראל: המכורים לספורט

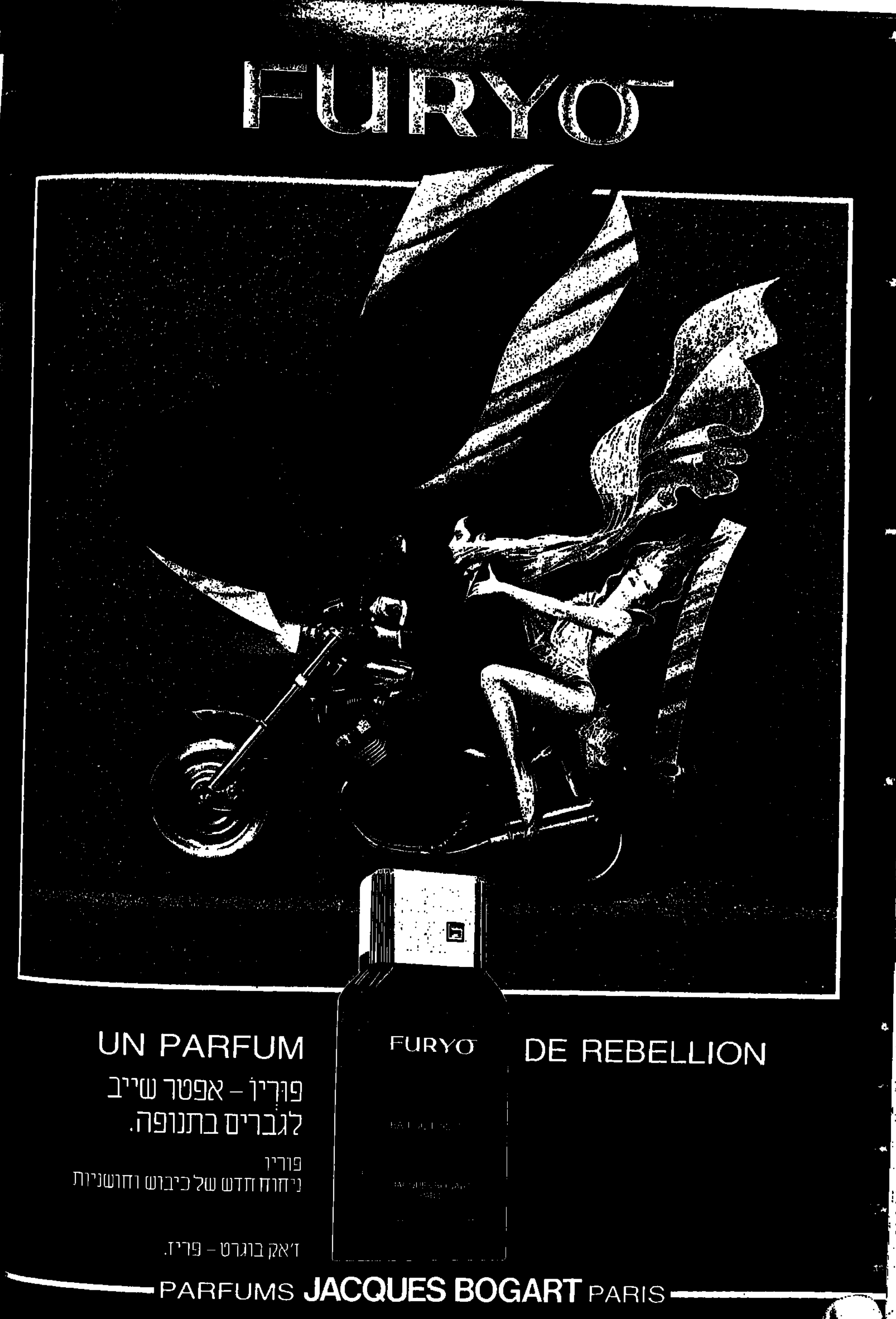
FURYO
UN PARFUM
FURYO
DE REBELLION
פוּרְיוֹ – אפטר שייב
לגברים בתנופה.
פוריו
ניחוח חדש של כיבוש וחושניות
ז'אק בוגרט – פריז.
PARFUMS JACQUES BOGART PARIS

צבי שרף: הבכיר בחבורה הצעירה

מארוין קסלר: מעניין איך יתפקד עם אדי ואדל

המוחות הצעירים

תשעה מ־12 מאמני הליגה הלאומית בכדורסל בעונה הקרובה, הם בני 30 פלוס ■ רק רוזין (70), קסלר (55) והיוגוסלאווי קולנוביץ' (43) – מבוגרים מהם ■ מי הם "הרס"ר", "האמיץ", "הצעיר ביותר", "הטאקטיקן", "הקוסם", "התוסס", "היקרן" ו"האלמוני", שינווטו את הקבוצות במאבקי הליגה שתתחיל בעוד כשלושה שבועות ■ מה המשותף להם ומה מייחד כל אחד מהחבורה הצעירה הזו שכבשה את הכדורסל הישראלי

מרדכי רוזנבלום

הליגה הלאומית בכדורסל "נכבשה" בעשור האחרון כמעט לחלוטין בידי סוללה של מאמנים צעירים וכשרוניים, שדחקו את רגלי הותיקים, עתירי השנים, הניסיון וההישגים. בעשר השנים הללו ירד הגיל הממוצע של מאמני הכדורסל בליגה הבכירה והוא עתה בסביבות 30. הותיקים, כך נדמה, הרימו ידיים. חלק מהם עזבו את שדה האימון, אחרים הסתפקו בקבוצות מהליגות הנמוכות, תוך תקווה ל"קאם בק" הגדול שלהם, בליגה הלאומית.

שמואל ("סם הקוסם") יעקובסון, שמעון ("צ'ינגה") שלח, אברהם חמו, זהר כהן, חיים קסטן, ברוך שליין ואחרים – נעלמו מהמפה הלאומית. רק אחד, הותיק מכולם, חוזר מדי כמה שנים לכותרות: "מר כדורסל" יהושע רוזין, שיאמן בעונה הקרובה את אליצור נתניה. בן 70 – המאמן המבוגר ביותר בליגה. חלק נכבד מעמיתיו ויריביו בקבוצות השונות, לא הגיעו עדיין למחצית מניין שנותיו. אחרי שהצליח להעלות את מכבי ראשל"צ מהליגה הארצית, ללאומית – החליט רוזין לשוב לצמרת.

רק האמריקני של הפועל חולון, מרוין קסלר, נמצא באמצע – בין רוזין לכל היתר: בן 55.

מי ייאמן את תריסר קבוצות הליגה הלאומית בעונה הקרובה, שתחל בסוף החורש?

רס"ר המשמעת

★ צבי שרף (36), מכבי ת"א: בין מאמני הדור הצעיר בכדורסל הישראלי, שרף ללא ספק הבכיר שבהם. שלוש שנים אימן את מכבי ת"א, לפני כן את הפועל ר"ג, עוד כשהיתה סגנית האלופה. היה מאמן נבחרת ישראל בשתי אליפויות אירופה, בשטוטגארט ובאתונה.

שרף הוא אחד המאמנים הקשוחים והנוקשים ביותר בליגה. שונאיו אומרים כי הוא קשוח מידי. רס"ר משמעת יותר ממאמן כדורסל. ידידיו והמפרגנים לו סבורים שהוא המאמן הטוב ביותר. מסוגל להחזיק קבוצה במשטר משמעתי מתאים. שחקנים לא מעטים תומכים בו. יש להם הערכה כלפיו.

הצד החזק שלו, לדעת מביני דבר, האימון. הוא מתכונן היטב לעונה, חי את הכדורסל בכל רמ"ח אבריו. עוקב אחר החידושים בתחום המשחק, ומנסה ליישמם באימונים מתוכננים עד לפרט האחרון.

הצד החלש יותר (וכאן נכנסים לתמונה אלה שאינם מפרגנים לו...) הוא ניהול המשחק.

(המשך בעמוד הבא)

שבועספורט

מודעות: גילה שניידר טל: (03)439442

© כל הזכויות שמורות ל"מעריב"

עורך: אלכס דורון
עריכה: טובי פולק
עריכה גרפית:
לוסי קזמיר, יגאל אופיר
צלם: עדי אבישי
עורך מדור הספורט:
אבי בטלהיים

בשער

סיאול כבר מחייכת לאורחיה ובימים הבאים יחל הכפר האולימפי לקלוט את ראשוני הספורטאים. הדיילות ומשתתפות טקס הפתיחה מציגות את תלבושתן הססגונית (תצלום "גאמא")

מה בגליון

3-5: כדורסל: המאמנים; 6: פרשת קון; 7: שבעה לשאלתיאל; 8-9: ציון אוחנה; 10-11: רמת השרון; 12-13: האולימפיאדה היחידה; 14-15: המתאבקים; 16: מכוניות; 17: ספר חדש; 18: טוטו. 20: בעית רות

המוחות הצעירים

פיני גרשון: מתלבט בין עסקים לכדורסל

משה ויינקרנץ: תחזה השמן ביותר

(המשך מהעמוד הקודם)
ההתרגשות וההתרגזויות שלו במהלך המשחק, עלולים לעיתים להשפיע על החלטותיו הטאקטיות. כך למשל מספרים כי אם כמה אוהדים פאנאטיים יזעקו מאחורי הספסל: "תכניס כבר את ליפין...", אזי ליפין יישב על הספסל עד תום 40 הדקות...

השנה חזר למכבי ת"א, אחרי פסק זמן של עונה באליצור נתניה. בשלוש השנים שאימן את מכבי, הגיע עמה פעמיים לגמר גביע אירופה לאלופות, אך נכשל בשניות הסיום. השנה מצפים שעם לאבן מרסר, יגיע לגביע האלופות,ולתארים הקבועים האחרים: אליפות ישראל וגביע המדינה.

שידוך אמיץ

★ יעקב אדלר (38), הפועל ת"א: אחד המאמנים השקטים והאפורים ביותר בכדורסל הישראלי. יאמן את הקבוצה המדוברת והשערורייתית ביותר. כיצד יעלה השידוך? – קשה לדעת. בעבר הצליח אדלר, כמאמן מחליף (ובהפועל ת"א זו תופעה די שגרתית...), להוביל את הקבוצה להישגים מרשימים בגביע קוראץ' ובליגה.

חברים ניסו להניעו מלקבל על עצמו את אימון הפועל ת"א של עונת 1988/89. אחרי קיץ של פשיטת רגל מוחלטת, בריחת שחקנים, בעיות תקציב והתפטרות ההנהלה, צריך היה אומץ רב כדי להענות להצעה לאמן את הקבוצה הזאת.

אבל לאדלר, מסתבר, יש אומץ למכביר. הוא אולי שקט, אבל עד היום, גם כשאימן באליצור רמלה את הכדורסלן הבעייתי ביותר, ארל ויליאמס, ידע להסתדר איתו. יותר מזה: ארל שיחק והשקיע, כך לפחות אמר לא אחת, הודות לאדלר.

לא יהיה לו קל גם השנה. יותר מדי אנשים ממתינים בפינה לנפילה הגדולה של הפועל ת"א (או אם תרצו, של אברהם פלדה, היו"ר החדש־ישן). האם יש לאדלר את הכלים האישיים לשמור על הקבוצה בצמרת? – קשה לדעת. אין די באופי נוח וכשקט נפשי, כדי להישרד בצמרת. צריך גם ידע ונסיון.

ידע, אני מאמין יש לו. נסיון – את המצרך הזה יצטרך אדלר לרכוש תוך כדי המאבקים מבית ומחוץ...

צריך להוכיח שלמד

★ מרוין קסלר (55), הפועל חולון: בעונה שעברה הצהיר קסלר, המאמן האמריקני של חולון, כי הוא לומד את הקבוצה, לומד את הכדורסל בישראל. שנת הלימוד הסתיימה. חולון, הגם שנותרה בצמרת (בהשקעה כספית גדולה), לא הרשימה והיו שגם דיברו על אכזבה – מסגנון המשחק ולארדווקא מהמספרים לא מחוייבי המציאות. נדמה שגם הקהל החולוני הפאנאטי, לא אהב את מה שראה בהיכל של קסלר.

שנת הלימוד הסתיימה ומרוין, איש אשכולות בכדורסל, כך לפחות טוענים אלה שמכירים את עברו (בעיקר בלימוד צעירים ופחות באימון קבוצות מקצועניות), יצטרך להוכיח שהוא אכן למד את הקבוצה ואת הכדורסל בארץ.

הפועל חולון עשתה הקיץ מאמצים ניכרים להציג, עם השריקה לפתיחת העונה החדשה, קבוצה שתוכל להתמודד עם מכבי ת"א על תואר האליפות. ארל ויליאמס עבר אל הצהובים־סגולים ואליו צורף כדורסלן שמספרים עליו שהוא בעייתי, ארי פיליפס. קסלר עצמו איננו טיפוס קל.

מעניין איך תפעל השלישיה הזאת, קסלר־ויליאמס־פיליפס...

במכבי חשבו עליו

★ מולי קצורין (34), גליל עליון: לכאורה, היה צריך קצורין לנוח הקיץ על זרי הדפנה ולתת לכולם את האפשרות להלל ולשבח אותו על העונה המוצלחת שלו בגליל. אין זה דבר של מה בכך, לקבוצה כמו גליל עליון, לזכות בגביע המדינה. למאמן הצעיר היה מזל והגביע שלו.

אבל עקב חוסר נסיון, גיל צעיר ואולי עוד כמה גורמים שהופכים מאמנים צעירים לרציניים, עשו לקצורין קיץ לא מכובד, עם מסכת מריבות וטענות שלא הוסיפו דבר ליוקרתו.

קצורין הוא מאמן כדורסל בכל רמ"ח אבריו. גם אלה שכועסים עליו, אינם יכולים להתעלם מעובדה זו. בקבוצות בהן עבר – מכבי ר"ג, חולון, גליל עליון ואחרות – היו בדרך כלל הדעות עליו חיוביות; זכה בהישגים לא מבוטלים.

אישית לא התפלאתי כאשר מכבי ת"א רצתה בו לתפקיד עוזר המאמן. אולי היו שם גם כמה מחשבות לעתיד. קצורין מכיר היטב את המשחק. היכולת הטאקטית שלו גבוהה ולגבי האימונים – שחקנים ותיקים מלאי הערכה אליו.

אם יש או יהיו בעיות, הן קשורות לגילו – ועם הגיל הן גם ייעלמו...

לא ילקק דבש

★ יהושע רוזין (70), אליצור נתניה: בגיל כזה לאמן קבוצה בלאומית, אין זה דבר של מה בכך. רוזין חזר כדי להוכיח שאצלו הגיל איננו משחק תפקיד.

לא יהיה לו קל. בידע האדיר שלו בכדורסל, אין איש מערער. אבל בקבוצה לאומית – עם זרים ומלחמות ובעיות – נדמה ש"מר כדורסל" לא ילקק דבש. כמו שהיה כשאימן את הפועל ת"א לפני כמה שנים...

יהושע הורגל בשנתיים האחרונות לקבוצה מסודרת ביותר בליגה הארצית (מכבי ראשל"צ). אליצור נתניה זה כבר סיפור אחר: כספים, הנהלה, שחקנים שאינם מקבלים שכר במועד, שחורים עם מנטליות משלהם.

לא קל. עונה קשה ממתינה לו.

הצעיר ביותר

★ אפי בירנבוים (34), מכבי ר"ג: המאמן הצעיר ביותר בלאומית. אם להתבסס על העונה שעברה, גם המצליח ביותר. לא, הוא לא זכה באליפות ולא הביא את הגביע לאולם הקטן בכפר המכביה. אבל הביא חובבי כדורסל רבים לרצות ולצפות בקבוצתו. רק העובדה המצערת לכשלעצמה, שבכפר המכביה יש מקום רק ל־300 מאושרים, מנעה מאלפים לחזות בקבוצה הישראלית המצויינת.

אפי הצליח במכבי ר"ג להציג את הנוסחה הנכונה והמתאימה לכדורסל שלנו: קבוצה ישראלית מחוזקת בשני אמריקנים ולא קבוצה אמריקנית המתחזקת בשני ישראלים.

אפי הוכיח כי לשחקנים מתוצרת כחול־לבן יש מה לומר על הפארקט, אם רק נותנים להם. והוא נתן לאמיר בינו, ניר רבליס, ליאור ארדיטי, אבי שילה, עמי נאווי (כששיחק), יוחאי געמן ואחרים – והם הציגו בעונה שעברה. כדורסל ברמה גבוהה, עם עזרת, כמובן, מהרולד קילינג וסטן מאיו. הישראלים היו הדומיננטים.

צריך אופי, אומץ ויכולת של מנהיג. לאפי יש את התכונות הללו וכמובן גם ידע בכדורסל. העונה,

מולי קצורין: בעיות קייץ

שימי ריגר: הדמות הססגונית ביותר

יהושע רוזין: ידע אדיר

פארוק קולנוביץ': יש לו נבואה

כך הבנו, תמשיך מכבי ר"ג באותה מתכונת, על פי אותה נוסחה. גם בירנבוים יהיה שם.

שם של טאקטיקן

★ מנחם גרשון (37), מכבי חיפה: במכבי חיפה רצו מאד את פיני גרשון – ולא בכדי. בשנים ששימש מאמן, רכש לו שם של טאקטיקן מעולה, מהטובים בליגה; יודע להפיק משחקניו את המקסימום במשחק.

עקשן, די קשוח בגישתו לשחקנים ואלו שומרים לו אמונים גם אחרי שעזב את קבוצתם. מסוג המאמנים שאינם חדלים ללמוד. יוצא להשתלמויות, רואה קלטות וידיאו, חיי את הכדורסל.

בשנים האחרונות התלבט בין עסקיו הפרטיים לבין הכדורסל. בשלב זה לא החליט סופית לאן מועדות פניו והוא מנסה לשלב בין השניים – וזו בהחלט משימה קשה, במיוחד כשמכבי חיפה זקוקה לו כדי להחזיר את הקבוצה לצמרת ולהשיב לה את השם הטוב, כקבוצת כחול־לבן טובה.

בחיפה קוראים לו קוסם

★ יריב ורשיצקי (37), הפועל חיפה: בחיפה הדביקו לו את הכינוי: הקוסם – אולי עקב ההצלחה של הפועל חיפה בעונה שעברה, חרף מצבה הרעוע והבלתי ברור ערב פתיחת העונה.

קסמים ולחשים לא היו שם, בהיכל רוממה – אבל מאמן טוב היה.

ורשיצקי שייך לאסכולה הצעירה: כדורסל חכם, מתוחכם ולעיתים ערמומי. בעיקר בולטת יכולתו להוציא את המיטב משחקניו.

בקבוצות כהפועל ומכבי חיפה ומכבי ר"ג, שהתבססו בעיקר על תוצרת הארץ, יש למאמן תפקיד נכבד, לא רק בתחום המקצועי, גם המוראלי. בנקודה זו יש ליריב הצלחה לא מבוטלת, אם נזכור את מצבה של הקבוצה בתחילת העונה שעברה, כנטישת שחקנים ובדיבורים על ירידה לליגה השניה.

ורשיצקי הצליח להקים צוות לוחם, שאפתן, שלא הסתפק רק במלחמה אלא גם הציג כדורסל יפה לעין. ישראלים כאבנר שם טוב, גיא גודס, דורון קסקי וחבריהם, יחד עם הזרים רונלד יוסטון וקלפטריק וולס, עשו את חיפה לקבוצה מנצחת. רק המחסור בספסל מתאים מנע מורשיצקי ושחקניו להגיע למקום רם יותר בטבלה.

העונה הקרובה, כך נרמה, התמונה חוזרת על עצמה: בעיות תקציביות, הנהלה וזרים, החזירו את הפועל חיפה למצבה מהעונה שעברה. ורשיצקי שם – אך לא כדאי לסמוך רק עליו...

הפנים החדשות ביותר

★ פארוק קולנוביץ' (43), הפועל ירושלים: יוגוסלאויה היא ללא ספק מדינת כדורסל מהטובות בעולם. סביר איפוא להניח, ערב פתיחת העונה, כי למאמן החדש של הפועל ירושלים, יש מה להציע לכדורסלני הבירה. "שנים אני עוקב אחרי הכדורסל הישראלי ואתם בהחלט יכולים לראות עצמכם כמדינת כדורסל", אמר לא מכבר בראיון ל"מעריב".

אחר־כך, באותו ראיון, גם היה מוכן להתנבא: הפועל ירושלים תסיים במקום 5 או 6.

כדורסל הוא בודאי יודע. עתה נמתין ונראה איך הוא בנבואות.

עליות וירידות

★ שימי ריגר (42 וחצי), אליצור רמלה: ללא ספק הדמות הציורית והמעניינת ביותר מבין מאמני הלאומית. בשנים האחרונות סבל האיש המזוקן והתוסס הזה מעליות וירידות דרסטיות כמאמן. עתה הוא שוב ב"לאומית".

גם אלה שאינם אוהבים אותו במיוחד, תמימי רעים שיש לו ידע רב והוא מכיר את רזי המשחק. אבל ממהרים להוסיף: הוא משתולל ומאבד את הראש, במשחקים.

ואומנם כן: הוא מסוג המאמנים שחי את המשחק בכל שניה, לא רק כמאמן, גם כשחקן, אוהד ושופט... צורח ומשתולל על הספסל. גם אם לא ערכנו מעקב צמוד אחר העבירות הטכניות שלו, סביר להניח שהוא מוביל בטבלת "מלך העבירות הטכניות" מבין המאמנים בארץ...

היה מאמן הפועל ת"א, עימה הגיע לחצי גמר גביע קוראץ'; אימן את הפועל ר"ג וגם עמה זכה בהישגים לא מבוטלים. פוטר מקבוצות רבות והחל לאמן אחרות, באמצע העונה.

לא יהיה משעמם ברמלה ולא בליגה כולה, כששימי ריגר בסביבה.

"ילד טוב"

★ משה ויינקרנץ (35), מכבי ראשל"צ: בעונה שעברה היה המאמן היקר ביותר. את הפועל ת"א הוביל קרוב לכתר והיו כאלה שדיברו עליו כעל מאמן מכבי ת"א. גם במועדון ואלופה חשבו עליו. שמענו שקיבל הצעה רשמית ממכבי ו...דחה אותה – לטובת העולה החדשה ללאומית, מכבי ראשל"צ.

הבחירה על ראשל"צ נפלה וראי עקב החוזה השמן שקיבל ובמידה רבה גם בזכות הניהול הטוב. לויינקרנץ הדברים הללו חשובים.

הוא נראה לעיתים כ"ילד טוב ירושלים". גאיבי משהו. אבל זאת רק כסות. מוישל'ה קשוח למדי, כשמדובר בכדורסל: ובכל התחומים – בניהול הקבוצה, באימונים וב...מו"מ על שכרו. איננו מוותר בקלות – לא לשחקן ולא ליריב.

כדורסלניו אוהבים אותו. לעיתים משחקים רק עבורו. ראינו זאת בעונה שעברה בהפועל ת"א. כשהחלו הבעיות והשחקנים לא קיבלו את שכרם – הם באו לאימונים וניצחו במשחקים, מבלי להסתיר את העובדה: עשינו זאת עבור ויינקרנץ.

ראשל"צ זקוקה בעונה הראשונה שלה בלאומית, למאמן מהסוג הזה. יחד עם שחקנים טובים אולי יצליח לתקוע יתד בליגה זו.

בלי רקורד רועש

★ רוני שיפטן (34), הפועל גבת: די אלמוני בלאומית. לא רבים הם השחקנים שמכירים את הצעיר שהעלה את הפועל איתן גבת לליגה זו. אין לו מאחוריו רקורד עם קבוצות צמרת ו/או הצלחות מרעישות בגביעי אירופה. אבל נדמה שמדובר בעוד מאמן צעיר המוצא את דרכו אל החבורה הבכירה.

יהיה לו קשה העונה לשמור על גבת בליגה הראשונה. הקבוצה זקוקה ליותר שחקני מפתח ישראליים כדי לשמור על מקומה בליגה זו. לחילופין, זקוקה גם לשני זרים ברמה בינלאומית. לגבת, או יותר נכון, לרוני שיפטן (נכון להיום), אין מספיק כוכבים מקומיים ולא זרים בינלאומיים. ■

אפי בירנבוים: אשתקד – הצלחה

יריב ורשיצקי: הקים צוות לוחם

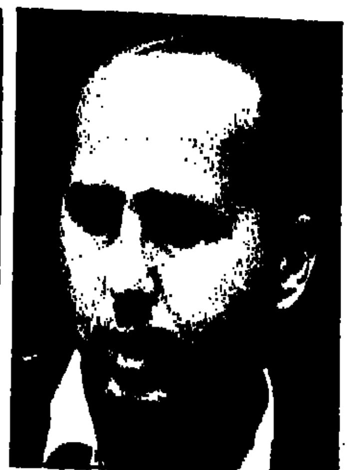

יעקב אדלר: צריך אומץ בלתי רגיל

רוני שיפטן: אלמוני בליגה

לא בסיאול – אולי בפרלמנט

"פרשת סבסטיאן קו": איך החלה, איך התפתחה וכיצד נסתיימה ■ מי תמך בו ומי ביקר אותו ■ סיפור אנגלי

ישראל רוזנבלט
סופר "מעריב" בלונדון

רומה כי מעולם לא נאמרו ונכתבו באנגליה כל כך הרבה מלים על ספורטאי שנכשל, כפי שקרה בפרשת סבסטיאן קו, המנצח האולימפי של מוסקווה ולוס־אנג'לס, בריצת 1500 מטר – הראשון בהסטוריה האולימפית שעשה זאת בשני גמרים רצופים.

מאז נכשל הקיץ במבחנים האולימפיים לקביעת הנבחרת הבריטית לסיאול, נעשתה ההחלטה להשאירו בבית, נושא לפולמוס ציבורי לוהט, שגם פרץ אל מחוץ לגבולות הממלכה המאוחדת.

מה שנראה במבחני ארה"ב – כשלונם של אלופים אולימפיים – כסיפור אנושי ועתונאי מרתק, שאירע תכופות, נתקבל באנגליה כמעט כטרגדיה לאומית. רבים התקשו להשלים עם העובדה, שקו, 32, גדול הרצים למרחקים בינוניים שהוציאה אנגליה אי פעם, לא יוכל להגן על תוארו.

מובן מאליו כי התקשורת עלתה על הפרשה כמוצאת שלל רב. הסיפור של גיבור לאומי, שתקנון מסויים גזר כי ישאר בבית, טמן בחובו אלמנטים מגרים מדי, מכדי שיוזנח ולא ינתן לו טיפול יומיומי אינטנסיווי.

את המערכה למען שינוי בהחלטת מרכיבי נבחרת בריטניה לסיאול, הוביל בלהט רב ה"דיילי מירור". העתון בעל תפוצת הענק יום מבצע חסר תקדים: בעזרת מערכת ממוחשבת אורגן משאל קוראים טלפוני המוני, והתוצאות היו מרשימות וחד־משמעיות: מכ־70 אלף (!) משתתפים, צידדו 49 אלף בשיגורו של קו לאולימפיאדה ורק 21 התנגדו לשינוי ההחלטה.

התופעה המעניינת בפרשה, קשורה באישיותו של קו. האתלט שבעקבות הצלחותיו המסחררות על המסלול נעשה לחלק מהמימסד הספורטיווי באנגליה, יצא נגד המימסד, ברגע שבו אירעה התנגשות ראשונה בין שאיפותין האישיות, לחוקים שאותו מימסד קבע.

ב־1981 נבחר קו סגן יו"ר המועצה לספורט אולימפי באנגליה, עם שכר שנתי של כ־11 אלף ליש"ט – סכום אולי שולי, כשמדובר בספורטאי נוצץ ורב הכנסות, "השווה" היום כמיליון ליש"ט (הכסף נשמר בינתיים בקרן נאמנות, מפני שקו מוגדר כ"חובב"). ב־85' העתיר המימסד הספורטיווי האנגלי כיבוד נוסף על קו, והוא נבחר לייצג את אתלטי בריטניה בוועד האולימפי הבינלאומי.

ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, היא אחת ממעריצותיו הגדולות, מאז יצא בתקיפות נגד השימוש בסמים. קו מקורב גם לשר הספורט הבריטי, קולין מויניהאן, שברומה לקו, זכה במדלית כסף במשחקי מוסקווה (בחתירה).

בחוגים פוליטיים קיימת הערכה, שאם יחליט קו לרוץ לפרלמנט, תקבל אותו המפלגה השמרנית בזרועות פתוחות.

כל עוד התנהל הפולמוס הציבורי באנגליה, הוא היה בהחלט לגיטימי ומקובל. אך לפתע חל מפנה מדהים: נשיא הוועד האולימפי הבינלאומי, הספרדי חואן־אנטוניו סאמאראנש, יצא בהכרזה מפתיעה כשהציע לקו להופיע בסיאול שלא במדי בריטניה (שלושת נציגיה ב־1500: סטיב קראם, פיטר אליוט וסטיב קראבן)!

זו היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה בת 92 השנים של המשחקים המודרניים, שהצעה כזו הועלתה, ועוד מדיפלומט לשעבר, המתאפיין בתפקידו הנוכחי באמירות בלתי מחייבות, ושאמור יותר מאחרים, לפעול לכינוו התקנון.

בראיון טלוויזיה הסביר סאמאראנש, כי התוודע לקו בקונגרס בינלאומי ב־81' , למד להכירו והחליט שאתלט בעל שיעור קומה כמותו, עם מאון נדיר (12 פעם שיפר את שיאי העולם) – אסור שייפקד מקומו בסיאול.

הצעת סאמאראנש חוללה סערה חרשה בפולמוס הציבורי הלוהט כלא הכי. היו שראו בהצעה התקדימית, פתרון נוח שיאפשר את שמירת התקנון, אך גם ישגר את קו לסיאול. הוועד האולימפי הבריטי, בראשותו של צ'רלס פאלמר, נטה לקבל את ההצעה, אלא שהתאחדות האתלטיקה התעקשה וסירבה.

בינתיים התעוררו האתלטים עצמם. תגובות זועמות באו מחבריו של קו, בעיקר מאחד מיריביו הגדולים ב־1500, סטיב קראם: "החוקים מחייבים את כולם, אפילו אתלטים גדולים כסבסטיאן קו. אם מכופפים אותם פעם אחת, אפשר להמשיך ולכופפם במקרים נוספים".

הפתרון הסאמאראנשי לבעיית קו, שנראה תחילה קורם עור וגידים, נמוג באותה מהירות שבה עלה. סאמאראנש שינה בתוך יומיים את דעתו, נסוג מהצעתו ובמקומה הציע לקו להיות אורח כבוד של הוועד האולימפי הבינלאומי בסיאול – על היציע.

בסוף השבוע שעבר, החליט קו לשים קץ לוויכוח: "הקריירה הבינלאומית שלי נסתיימה. מי שסיים אותה היא התאחדות האתלטיקה הבריטית. אין לי כוונה לרוץ בשנה הבאה במדי נבחרת בריטניה". ■

סבסטיאן קו באיור של "דיילי מירור". העתון שהוביל את ה"קמפיין"

ריינולדס ובאוינדי – ספורטאי החודש

דוד אייגר

הספורטאים הטובים בעולם באוגוסט – על פי בחירת "מעריב ספורט" – הם האמריקנים הארי "בוץ" ריינולדס ומאט באיונדי. ריינולדס רץ 400 מטר ב־43.29 שניות ומחק שיא עולם בן 20 שנה, ובאיונדי שיפר את שיאו במשחה 100 חופשי והעמידו על 48.42 שניות.

ארועים בולטים נוספים בספורט העולמי באוגוסט:

★ אתלטיקה: שיא עולם לבולגריה דונקובה ב־100 משוכות – 12.21; המארוקני אוויטה והרומניה איוואן זכו ב"גרנד־פרי" 11 תארים למזרח גרמניה באליפות העולם לנוער; קארל לואיס גבר על בן ג'ונסון בעימות יוקרה ב־100 מטר.

★ שחייה: האמריקני דיויד ברקוף שיפר פעמיים את שיא העולם ב־100 גב, ל־54.95 ול־54.91; בת ארצו מאיירס הושעתה עקב שימוש בסמים; 14 תארים למזרח־גרמניה באליפות אירופה לנוער.

★ ספורט מוטורי: הברזילי איירטון סנה ניצח במירוצי ה"גרנד פרי" לפורמולה 1 בהונגריה ובבלגיה; דונלי ראשון בפורמולה 3000, בבריטניה; האמריקני לאוסון זכה ב"גרנד פרי" לאופנועים 500 סמ"ק.

★ אופניים: האיטלקי פונדריסט אלוף העולם במירוץ כבישים; הקנדי באוור ניצח ב"טור אמריקה".

★ כדורסל: התארים האירופים לנוער ליוגוסלאוויה (בנים) ובריה"מ (בנות).

★ כדורעף: בריה"מ אלופת אירופה לנערות.

★ גולף: האמריקני סלומן ניצח בתחרות הפי.ג'י.אי.

★ קרב 5 מודרני: הפולניה אירדי היא אלופת העולם לנשים.

★ התירה: ששה תארים למזרח־גרמניה באליפות העולם לנוער.

אישי

משה לרר

יעקוב

ממקומי הקבוע ביד־אליהו, אי אפשר היה שלא להבחין בכניסה המרשימה שלו. בתיזמון מצויין ירד ממקומו הקבוע בשער מספר 3, שער המכובדים. האחראי על השער אפילו לא שאל לזהותו. הכיר אותו ואיפשר לו כניסה חופשית למשטח. הסיבוב הרגיל. לחיצות ידיים למי מהוכים שמקומם צמוד לחגורת הבטון העוטפת את היציעים, ליושבים בתא העתונות, חבריו משכבר הימים, לשחקנים ולראשי הקבוצה האורחת; משם 'שלום' לאנשי הטלוויזיה, השתהות קלה ליד שולחן המזכירות, דיבור קצר עם השופטים, ישראלים כמו זרים, תלוי במשחק, והסיום, כרגיל, ליד הספסל של מכבי ת"א. שם, במרוצת השנים, לחץ את ידיהם של יהושע רוזין, רלף קליין וצביקה שרף, של ראשי המחלקה, של השחקנים. עוד כמה שניות לשריקות הפתיחה והוא נראה עוזב את המשטח. השלים את ההקפה וחזר אל מקומו הקבוע בשער 3. רק אז אפשר היה להתחיל במשחק.

יחסר לי הסיבוב הזה. תחסר לי התסרוקת, ענן האפטר שייב שפיזר, החליפה, החולצה והעניבה התואמים, ההופעה שכולה אומרת כבוד. החיוך, המלה הטובה, ה"מה שלומך" ו"מה נשמע בבית". אלה – בצד "למה לא כתבת על כך וכך", או: "אל תשכח, בעוד כמה ימים ימלאו 25, 30, 35 שנים למוסקווה. אל תשכח".

כל אלה יחסרו לי.

אך בעיקר יחסר לי יעקוב. האיש. האדם. שאלתיאל.

★ ★ ★

אם איני טועה – ספגתי ממנו את הגערה הספורטיבית הראשונה בחיי. "אתה, הגבוה, אל תעמוד כמו גולם. קפוץ לכדור !", שמעתי את הקול המצווה. התבוננתי סביב וכשראיתי לידי את חברי לקבוצת הנוער, ג'וקי ארקין ואורי גרוס - הבנתי שאין מנוס. הגבוה זה, כנראה, אני.

רק בעוד שנים אוכל להתהדר ולומר בלא מעט גאווה: "שאלתיאל היה מאמן שלי". לא רבים יכולים לומר זאת. יעקוב לא הירבה באימון קבוצות.

שאלתיאל – לנבחרות נולד. את הקבוצות השאיר לאחרים, מה שגרר לא מעט וויכוחים בהמשך הדרך. אחד הנוקבים ביותר בנושא זה, נוהל עם חברו לקבוצת מכבי ת"א, יהושע רוזין. לא ויכוח פנים אל פנים. אינני זוכר כזה. אבל ויכוח על "עבודה" ו"זכויות" – זה כן.

כבר לפני קרוב לארבעים שנה, ניתן היה למתוח קו ברור באשר לקריירה העתידה של יעקוב ויהושע. החליפה האופנתית הישוותה ליעקוב תדמית של מנהל, בעוד שבגדי היומיום של יהושע – היו בגדיו של האדם העובד קשה, המוציא לפועל, עבודה שזיכתה אותו, ובצדק רב, בתואר "מר כדורסל". יעקוב לא עירער על כך בקול רם.

הנה כי כן – מה שהצטייר כבר אז, בתחילת שנות החמישים, היה נכון עד ליום האחרון. היום שבו ליווה יהושע את יעקוב בדרכו האחרונה.

★ ★ ★

יעקוב היה אביהם מולידם של שני תרגילים שהכדורסל הישראלי נשען עליהם שנים רבות אחר־כך. האחד נודע כתרגיל המספרים ועיקרו, כפי שאנו רואים זאת כיום, הוא קריאת עושה המשחק והדמת שתיים־שלוש אצבעות, או כמה שצריך, כדי לסמן על התרגיל ההולך ומתפתח.

כאשר שאלתי השבוע את אברהם שניאור, ה"קפטן" הראשון של נבחרת ישראל, אם זכור לו מספר כלשהו מתרגילי שאלתיאל, השיב: "כן, בסיום כל תרגיל אמורים היו כל הכדורים להימסר אלי"...

התרגיל השני, וזה היה משהו בבחינת המצאה, היה "עשה לו פאול". אני זוכר חבר'ה תמימים, קיבוצניקים, ביניהם ראובן פכר ממזרע ועמוס לין ממשמר־העמק, שתחילה לא הבינו מה יעקוב רוצה מהם, ועל מה ולמה הוא צועק שיבצעו עבירות.

ל"עשה לו פאול" היתה מטרה מסויימת מאוד. חוק 30 השניות לא היה קיים בימים ההם וקבוצה יכלה להחזיק בכדור כפי יכולתה. במטרה לנסות ולחלץ את הכדור מידה, הורה שאלתיאל לשחקניו לבצע עבירות במתכוון, בתקווה לזכות בכדור אחרי קליעת עונשין ו/או באמצעות חטיפה.

★ ★ ★

יעקוב היה שילוב די נדיר של איש עסקים ים תיכוני, מעורב מאוד בעסקי העולם הזה, שולט בשפות, איש עם יד קשה, שעושה רושם שאינו מוכן להתפשר אלא על האמת, אך יחד עם זאת – הגיע מעט מאוד למצבים של "פיצוץ".

יכולת התימרון של יעקוב במרחבים של הספורט הישראלי והבין־לאומי, באה לו מן החיים. יעקוב גדל במשחק הזה שמו ספורט ופוליטיקה.

שום עסקן, בשום פורום, לא יכול היה לומר לו מלה. יעקוב ידע במה מדובר, טוב לא פחות מכל אחד שפנה אליו. יעקוב היה שחקן, יעקוב היה מאמן, יעקוב היה שופט, יעקוב היה עסקן, יעקב היה חבר במוסדות של ההתאחדות הבין־לאומית. יעקוב היה בכל מקום שיש בו כדורסל.

ולכן גם היה קשה הוויכוח עמו.

מאידך גיסא, אם סיכמת משהו עם יעקוב – מספיק היה ה"מזל וברכה", כדרך היהלומנים בבורסה, שיעקוב היה אחד מחבריהם.

★ ★ ★

גולת הכותרת שלו היתה, כמובן, מוסקווה 53'. המקום החמישי שבו דורגה נבחרת ישראל בהופעתה הראשונה באליפות אירופה.

לפני מוסקווה היתה עוד נבחרת צה"ל. סיפור הצלחה. אחרי מוסקווה היתה אליפות העולם הראשונה שבה השתתפנו, ריו 54' (מקום שמיני).

אך מוסקווה היתה ונשארה גולת הכותרת. והיא שליוותה אותו עד ליומו האחרון.

חגגנו יובלות, קצרים וארוכים, סביב התאריך הזה. מעיין הסיפורים על ימי מוסקווה העליזים, היה לא אכזב.

אך אני, משום מה, לא רציתי להכיר רק במוסקווה כמי שעיצבה את דמותו של יעקוב שאלתיאל בעיני הציבור בארץ. היכרתי אותו לפני מוסקווה ובהחלט היה לו עוד מה להציע לנו.

את זה לפעמים שכחנו.

ומשום כך צילצלה סוזי שאלתיאל, לראש מרכז מכבי, יצחק כספי, להזכיר לו "שלא ישכח את יעקוב" ערב המינויים והבחירות לאיגוד הכדורסל.

שלא ישכח את יעקוב.
שלא ישכח את יעקוב.
שלא ישכח את יעקוב. ■

יעקוב שאלתיאל. איש העולם. גם הסיגר היה אחד מסימני ההיכר שלו. סטאטוס.
צילום: מארכיונו של אסף קוטין ז"ל.

אלי אוחנה. "לא נכון שאני מחפש את רגלי היריב. אני דווקא שחקן הוגן. אפילו בריאלובסקי שיבח אותי"

אחיו של אל

ציון אוחנה מהפועל ירושלים אינו חדל להרהר באחיו, אלי, עתה ב"מכלן" הבלגית ■ "הוא שחקן גדול, מס. 1 בארץ. הגיע רחוק ממני. בשאר לי רק לשמוח בהצלחותיו, להיות גאה באחי, לא לנסות להתחרות בו" ■ את העונה הקודמת "פיספס" בגלל ממטרה. עתה הוא מצפה שבתחרות הוגנת יחזור להרכב הראשון, בפיקודו של המאמן דוביד שוייצר

דורון מאירי

עד לפני כשנה ומשהו, שיחקו האחים ציון ואלי אוחנה בירושלים. אלי אמנם היה כוכב־על בלאומית, אבל עדיין בישראל, עם כדורגל שעור רב המרחק שבינו לבין הברק והסגנון של הליגות האירופיות המקצועניות. ציון דישדש ב"ארצית".

היום, אלי הוא מקצועני בליגה הבלגית, עם כל המשתמע מכך: כסף רב, מיתקני אימון משוכללים ואיצטריונים מפוארים והומים. נראה שגם הדרך לתהילה בינלאומית אינה בלתי אפשרית עבורו. ציון – בירושלים, עם כל מה שמשתמע מזה: שאפתן, אך מציאותי. מודע למיגבלותיו ולמיגבלות קבוצתו, הפועל ירושלים.

בשנתיים האחרונות שיחק ציון במתקנים מוזנחים, במגרשים כמעט עזובים. הכדורגל הזה אפור מאד והקהל מועט. בתחילת העונה שעברה קרע רצועה בברכו. ציון הקשוח, כלם המשחק חזק ונוקשה – נכנע לממטרה שהיתה תקועה סתם כך באמצע מגרש הכדורגל ביהוד. תאונה טיפשית. תחילה ניסה להתחכם לכאב, שיחק עוד כמה מחזורים תחת השפעת זריקות הרגעה, אחר־כך נכנע לכאבים – וישב על הספסל עד תום העונה. עתה לקראת העונה החדשה הוא מקווה. זה כל מה שיש לו, בעצם.

נתגלה בשכונה

ההתחלה היתה בשכונה, עם החבר'ה ועם החלומות של להיות פעם כוכב. המאמן יוסי כהן גילה אותו והביאו להפועל ירושלים. כך היתה אז השיטה: הכדורגל נולד בשכונות. שחקנים לא מעטים בירושלים הגיעו בצורה כזו למועדוניה. ציון היה בן 13, כשנחת בקבוצת הילדים של הפועל ירושלים. אלי כבר שיחק בבית"ר.

הפועל ירושלים דאז היתה בשיאה, יחד עם אלי בן רימוז', צבי סינגל ואחרים. נחשבה כאחת הקבוצות המבריקות והטכניות ביותר בליגה הבכירה. ציון החל שם במסלול הקבוע: ילדים־נערים־נוער־בוגרים. לא עניינה אותו זהותו של המועדון. העיקר היה לשחק, לא חשוב היכן.

היום הוא אומר: "אני מרוצה בהפועל, ואם ככר לעבור לקבוצה אחרת, אז רק לבית"ר ירושלים – כי שם יש לי חברים, ואיתם הייתי מסתדר יופי".

תחילה היה שחקן הגנתי. הפגין כשרון רב בתחום הזה. היה בלם. שיחק נוקשה וללא פשרות.

לא משחק מלוכלך

– יש אומרים שאתה מחפש את רגלי היריב?

– "לא נכון, בשום אופן לא! אני משחק חזק, אבל לא מלוכלך. קח לדוגמא את משחק הגביע מלפני שנתיים נגד מכבי חיפה. שמרתי על בריאלובסקי. בראיון לאחר המשחק אמר כי השמירה שלי היתה הוגנת".

לפני שלוש עונות פגש ציון את אחיו אלי, על כר הדשא – בדרבי של ירושלים. בעיני רבים זה היה הדרבי האמיתי בכדורגל הישראלי – שילוב של יריבות ספורטיבית ממושכת, ה"אדומים" מול ה"צהובים־כחולים": אלפי אוהדים "שרופים"; יוקה רבה ו"אש" שעלתה בהדרגה והתלהטה שבועות רבים לפני וגם אחרי.

שבוע לפני הדרבי נטל מאמן הפועל את ציון הצידה ואמר: "אתה הולך לשמור אישית על אחיך". ציון: "פחדתי והתרגשתי. אלי היה אז החלוץ מספר 1 בלאומית. לשמור עליו אישית – פירושו משימה קשה ואחראית ביותר. עם זאת היה ברור לי שהאל משריקת הפתיחה עלי לשכוח שהוא אחי ועלי לשחק את המשחק הרגיל שלי: חזק ונוקשה, אבל הוגן. ואמנם כך היה. הדיבורים והחוויות שמרנו שנינו לאחר המשחק, לבית".

בשנתיים האחרונות, אצל שייע פייגנבוים, קיבל ציון אוחנה תפקיד של קשר דפנסיבי. עדיין אין בזה כדי לממש את חלום נעוריו, להיות חלוץ תוקף. "עובדה, מי שקוצר את התהילה בכדורגל, את הכותרות והפרסום הם בעיקר החלוצים התוקפים. שחקני ההגנה שוקעים לרוב באפרוריות". עם זאת, השלים עם התפקיד ומנסה להפיק ממנו את המכסימום.

תחרות הוגנת

בתקופה שבה החלים מפציעתו, תפס אהוד כחילה את מקומו בהרכב. ממשחק למשחק הוכיח כחילה כי הוא מצליח להיכנס לנעליו של ציון. עכשיו דוביד שוויצר בירושלים וציון איננו יודע אם שובו להרכב הפותח מובטח.

ציון: "יהיו אימונים ומשחקי מבחן. דוביד יבחן את כולם ואני משוכנע שמי שיעלו בעונה הקרובה יהיו 11 הטובים ביותר. זו תחרות פיירית, וזה ספורט".

הוא רואה את הכדורגל כמקצוע לכל דבר: משחק קודם כל בשביל המשחק, בשביל הכסף, אחר כך בשביל המועדון. "אני לא מאמין בזיקה חזקה למועדון שבו אתה משחק. אינני מאמין שזיקה כזו תגרום לך לייעל את המשחק שלך ולהבקיע יותר. אני מאמין בבונוסים ובתמריצים כספיים. אישית, בכל מועדון בו אשחק אתן את הנשמה שלי". אוחנה מאמין שהפועל ירושלים תעלה לפליי אוף העליון.

שמונה אחים במשפחת אוחנה, שניים מהם בחרו בכדורגל כמקצוע. כשהיה אלי בחופשת מולדת ממכלן, התגורר עם ציון בדירתו. ציון, על אלי והיחסים ביניהם: "הוא כדורגלן גדול. אין ספק שלפני שעבר למכלן היה מס. 1 בארץ. היחסים בינינו מצוינים, חברתיים. לא אחת שואלים אותי איך זה שאני פה – והוא שם? איך נוצר פער שכזה? אלי הגיע רחוק ממני, כי הוא משחק טוב ממני בכמה דרגות. אבל אני שמח בהצלחותיו גאה בו. אחרי הכל הוא אחי. אני מודע ליכולתי ולמיגבלותי. לא אהיה 'קורע רשתות'. יחד עם זה: שאיפות וחלומות תמיד ישארו". ■

אוהב לישון

אלי אוהב לישון ושונא לקום מוקדם בבוקר. מעולם לא הסתיר זאת. גם ציון נפל ב"מלכודת השינה": יום ראשון, 13:00 בצהרים. אני מגיע אל דירת הרווקים של ציון אוחנה. מצלצל פעם, פעמיים, שלוש – אין תגובה.

"מה קרה לו, אתמול קבענו וכבר שכח?" אני מהרהר בעצבים. להשלמת התמונה מגיח מלמעלה כלב מגודל בנביחות אימים. פוזה של תקיפה, בחרדה אני לוחץ על הפעמון, מצפה לניסים; ואז – "יש אלוהים": שומע צעדים מתנודדים בכוון לדלת ופיהוק יגע... נפתחת הדלת. ראש מציץ. "שלום, ציון פה?" "ציון ישן עדיין, מי אתה?" "מ'מעריב'. קבענו פגישה". "חכה שניה. ציון, ציון, תתעורר", נשמעת הצעקה. בעליה ממהר לצנוח חזרה אל בין הסדינים.

אני יושב וממתין. כל הסימנים בדירת מעידים על תאפלה שהתחוללה שם לילה קודם. לאחר כ־10 דקות מופיע ציון, בחלוק רחצה תכול. עינים טרוטות. "חגגנו עד שעה מאוחרת", התנצל, "נס קפה?"

לאחר כשעתיים ומחצה, כמעט בארבע אחה"צ, נפרדנו. זה שפתח את הדלת המשיך "לחרופ"...

ציון אוחנה על:

● ביתי"ר ירושלים: אין היום את היריבות שהיתה פעם בין השחקנים, אנחנו בני אותו מחזור, גדלנו יחד, חברים, מכירים זה את זה. אני יודע ששחקנים רבים בבית"ר החזיקו לנו אצבעות בדרכנו ללאומית.

● האוהדים הירושלמים: זה עם שהולך רק עם ההצלחות. לכל קבוצה, גרעין אוהדים קבוע, שיילך איתה באש ובמים. מדובר בכמה מאות. האלפים מגיעים רק אם יש הצלחות ואם הקבוצה משחקת כדורגל שובה עין. אפשר היה לראות זאת היטב השנה. איפה היו אוהדי בית"ר בשנה שעברה? מאיפה צצו פתאום 5000 אוהדים במשחקים של הפועל?

● העונה הלאומית שעברה: חלשה, חלשה מאוד! לדעתי – הרבה בגלל נפילתן (הזמנית) של בית"ר ומכבי חיפה. אני משוכנע שהעונה הקרובה תיראה אחרת.

● הנבחרת: עד כה, לא הטובים ביותר שיחקו בה! רבים ניתן היה להחליף באחרים, קופחו הרבה שחקנים. למשל: זאהי ארמלי, אודי אשש ואחרים. אישית, הנבחרת לא בראש שלי כרגע. מובן שהייתי שמח לקבל זימון אליה.

● הדבר החשוב ביותר בכדורגל: לנצח בכל צורה שהיא, כל עוד הדבר נעשה בצורה הוגנת, כמובן. לא מפריעה לי השיטה של 'לשים גול' בתחילת המשחק ולהתבצר אחר כך במשחק הגנה, אם זה מה שיביא את הנצחון – זה שווה הכל.

● שאיפות: תמיד צעד אחד קדימה. כשהייתי בארצית – השאיפה היתה לאומית. בעונה הקרובה – לסיים בפליי אוף העליון. כשנעשה זאת – נחשוב הלאה.

לא רק נדב

קבוצת הכדורסל של רמת־השרון איננה רק נדב הנפלד, למרות שבמהלך השבועות האחרונים שמעו עליו הרבה מאד ◻ סיפורה של אגודה מאד שאפתנית, ששמה לה למטרה להגיע לצמרת, בשיטת הבנייה מלמטה ◻ איך עשו זאת שם עד כה ומהן התוכניות לעתיד הקרוב ◻ מודל שראוי לחקותו

קובי שם־טוב

אגודת ספורט רמת השרון – א.ס.א ת"א/א.ס. רמה"ש, כמו שכותבים את שמה בטבלות איגוד הכדורסל. האסוציאציה הראשונה שעולה עם הזכרת שמה: נדב הנפלד – וזה קרה בגלל אירועי הקיץ.

אבל רמה"ש היא לא רק הנפלד והסיפור שם החל לפני עשרה קייצים.

עונת 1978/77 נתנה לכדורסל הישראלי תנופה משמעותית: מכבי ת"א זכתה, לראשונה, בגביע אירופה לאלופות וחוץ מהמערכון של הגשש על "סלים וארוזה", הקים כל אבא ממוצע עמוד עם סל בחצר ביתו, ושינן באוזני בנו: "אתה תהיה ברקוביץ'".

ברמת השרון התקיימו אז כמה חוגי ספורט, מטעם המועצה המקומית. מאמן הכדורסל, אריה מליניאק, או מאמן הפועל ר"ג, שכמעט לקחה את האליפות ממכבי ת"א, הוזמן להרצות לפני מדריכי החוג לכדורסל בבית הספר התיכון.

על ביקורו הראשון במקום מספר מליניאק: "ראיתי מאות ילדים מתרוצצים על מגרשי כדורסל ובאולמות ספורט. הרושם היה של תשתית מצויינת לפרוייקט של בית ספר לכדורסל. אז עוד לא היה מושג כזה. אבל העליתי את הרעיון ולשמחתי היו במועצה אנשים שנדלקו".

ליגת הקט־סל

גביע אירופה ומיקי ברקוביץ עשו את שלהם. למודעה ולפירסומים המוקדמים הגיבו כאלף ילדים. בסופו של דבר נשארו כ־200. הפרוייקט היה ללא תקדים, כיוון שבתי ספר לכדורסל היו אז רק במסגרת האגודות. הוקם צוות מאמנים צעיר לילדים, עם שמות מהשורה הראשונה בענף: אילן קובלסקי, חנוך מינץ, ישראל לב, יגאל דוידוב. הילדים חולקו לקבוצות על־פי גילם ובסוף השנה הוקמו גם קבוצות לפי רמות. עכשיו היה צורך להקים ליגה.

איגוד הכדורסל, כרגיל, לא ראה עצמו שייך ורמה"ש, בשיתוף שאר האגודות הגדולות באיזור המרכז, יזמה הקמתה של ליגת קט־סל איזורית, בהשתתפות מכבי, בית"ר והפועל ת"א, הפועל חולון, מכבי והפועל ר"ג. הוקמו שתי ליגות, לכיתות ה'־ד'. באליפות שיכבת כיתות ה' זכתה הקבוצה של נדב הנפלד, אותה אימן מליניאק. טקס הסיום ומשחק הגמר נערכו כ"בית ברבור", לעיני ראשי האיגוד המופתעים. שנה אח"כ כבר היתה במסגרת האיגוד ליגת קט־סל סדירה, בכל הארץ.

ברמת השרון החליטו אז ללכת בגדול: מרחיק הלכת כבר חשבו על אימפריה לאומית. את המוטו לעתיד ניסח לעצמו יום הפרוייקט, אריה מליניאק: "בעוד עשר שנים קבוצה בלאומית; ולפחות שחקן אחד מרמת השרון בכל מחזור של נבחרת נוער".

היום יש שני שחקנים בנבחרת הנוער: יואב רוזנפלד ורותם ארליך. במחזור הקודם היה נדב הנפלד.

יש שתי דרכים להגיע ללאומית: שיטת האינסטנט של ביל גילמן מאליצור נתניה, לפיה לוקחים קבוצה מליגה נמוכה, שולפים פינקס צ'קים וקונים סוללת כוכבים, שתגיע בתוך שנה לגמר הפלייאוף. השיטה השניה היא להתחיל מאפס: לגדל ילדים מכיתה ג', עד שיגיעו לבוגרים – ואז יש קבוצה, עם בסיס. אם עבודת נכון, אפילו קבוצת צמרת.

ברמת־השרון בחרו בשיטה השניה.

התל־אביביות בעקבותיו

תוכנן שהמחזור של נדב יהיה זה שאיתו יתחילו במשימה, שסופה בלאומית. כשהמחזור הראשון הגיע לגיל 16–17, נרשמה הקבוצה לליגה ג' וכתום העונה עלתה לי"ב'. עכשיו צריך היה להחליט על כיוון. נדב כבר היה מספיק כישרוני מכדי לתקוע אותו בליגה ב'. הועלה רעיון לחסוך שנה, ע"י איחוד עם קבוצה מליגה א'. במקביל, להשאיל את הנפלד לנוער של הפועל ר"ג, שם אימן אמיר שמר.

מכבי ת"א והפועל ת"א כבר התדפקו על הדלת. ניקשו לפרוש כנפיים על הבייבי שגדל בשרון. מהפועל הבטיחו הרים וגבעות, כולל איחוד עם הפועל אריה ת"א. מכבי, שהייתה לה השפעה על אס"א ת"א, הבטיחה לסדר איחוד, תמורת נדב. ורמה"ש נחלקה לשני מחנות. מליניאק נחשד כמי שידחף דווקא לאיחוד עם הפועל "אריה", כדי שרמה"ש תסונף למרכז "הפועל", כדי שנדב יגיע להפועל ת"א.

אך לא כך היה. דווקא מליניאק ניסה לשמור על היחוד של רמה"ש ולהשאיר אותה נייטרלית מכל מרכז ספורט. תרגיל איום האיחוד עם הפועל עבד, ובסופה של מלחמת עצבים הושג איחוד עם א.ס.א. דווקא, מבלי לוותר על נדב למכבי ת"א. הקבוצה עלתה מליגה ב' ל־א' מבלי לשחק.

עונת ההשאלה של הנפלד בר"ג הסתיימה, הקבוצה סיימה את העונה במקום ה־7 בליגה א' והמטרה הבאה היתה ארצית. נדב ביקש השאלה לעוד עונה. ברמה"ש ביקשו שיחזור הביתה. הילד הסכים והיתה לו גם בקשה משלו: מאמן שיהיה מקובל עליו. הוחלט על סטיב קפלן, אליו נקשר נדב בעונת ההשאלה בר"ג. העונה בליגה א' הסתיימה בעליה לארצית. עוד שלב במשימה הושלם.

הקבוצה עדיין לא היתה בנויה לעלות ללאומית. שוב הוחלט להשאיל את נדב. הפעם הלחץ היה גדול יותר. כל קבוצות הליגה הלאומית הצטרפו בעצם למירוץ. כל ההצעות הכספיות המפתות הושמו בצד, וההחלטה הסופית לאן ללכת, ניתנה לנדב והוא החליט – גליל עליון. לא מעט בגלל מי שאימן שם אז: אריה מליניאק.

המו"מ על ההשאלה נמשך 10 שניות בערך. ברמה"ש עדיין לא הבינו מה שווי האוצר שבידיהם. הם העריכו שהגליל תציע כ־15 אלף דולר לעונת השאלה. אנשי הגליל, שדווקא הבינו בדיוק במה המדובר, פתחו בהצעה של 25 אלף. העיסקה נסגרה. במקביל, גדל בקבוצה כישרון נוסף – רותם ארליך. פליימייקר, בנו של דוד ארליך. הוא המשיך לשחק שם, אבל הנפלד היה המודל.

טענות השרונים

בתום עונת השאלה בגליל, למרות ההסכם לשנתיים, ניסו ברמה"ש להפסיק את הקשר. הטענה היתה שבגליל לא עמדו בחוזה, ולא שילמו בזמן. במקביל חשבו ברמה"ש לעלות כבר באותה עונה, ולכן אולי להחזיר בכלל את נדב הביתה. רותם ונדב נראו שלד מתאים לבניית קבוצה שתיאבק על העליה. בסופו של דבר החליט בית המשפט שלא היתה הפרה יסודית של ההסכם בין הגליל לרמת השרון ונדב נשאר בגליל לעוד עונה. תכניות העליה הוקפאו, ובהתאם למודל של הנפלד, הושאל גם רותם ארליך לקבוצת צמרת – הפועל ת"א.

העונה האחרונה היתה התקדמות מטאורית להנפלד: עליה עם הגליל לגביע קוראץ' והופעה מכובדת באירופה. זכיה בגביע המדינה. כניסה לחמישיה הפותחת של נבחרת ישראל. כל אלה לא הסתדרו עם משחק בליגה ארצית.

כעת אנחנו עומדים בפיתחה של העונה הבאה. הסכמי ההשאלה של רותם ונדב תמו. ברמת השרון החליטו על עליה ללאומית. רותם הוחזר הביתה. ונדב? ■

נני מישורי: "לא מכיר עוד קבוצה עם שני שחקנים מתוצרת בית"

נדב (מימין) עם מדליית אלוף הליגה בקט־סל

נדב הנפלד (עומד שני מימין, ליד המאמן מילנאק), במחזור הראשון של קבוצת הקט־סל מרמת השרון

נדב לא הסכים לדחיית שירות

במסגרת הנסיונות לפתור את בעיית נדב הנפלד, עוד לפני שהתגייס לצבא, יזמו ראשי הקבוצה פניה לסגן הרמטכ"ל, כדי לדחות את שרותו בשנתיים – ובינתיים לשלוח אותו למיכללה בארה"ב. לאחר מכן, כשיחזור, ישלים את שרותו הצבאי.

הובטח לקבוצה שהנושא יטופל בצבא, באהדה. תיכננו שם לעלות בינתיים לליגה לאומית ולחכות לנדב שיחזור מהמיכללה. הוא רק היה צריך לחתום על בקשה לדחיית שרות. נדב שקל את העניין ולא הסכים.

מישורי: לא נהיה אפיזודה חולפת

נני מישורי – נחמן כמו שאף אחד לא קורא לו – הוא יו"ר הקבוצה הבוגרת. מה זה אומר מבחינתו?

"אני הסמכות בקבוצה. אני הוועדה המיקצועית, וועדת המשמעת. אני הבאתי את השחקנים וחתמתי איתם על החוזים".

למרות עיסקו הפרטי – מפעל ליבוא ציוד משרדי ושותפות בסניף "אפרופו" במקום – הוא מוצא זמן לטפל גם בעניני הקבוצה. שימש בעבר יו"ר מחלקת הכדורגל של הפועל רמת השרון, בתקופה שהקבוצה עלתה לארצית ולדבריו, כמעט גם ללאומית. עכשיו הוא כאן כדי לעלות את קבוצת הכדורסל ללאומית.

נני: "רמת השרון תעלה ללאומית ולא תהיה שם אפיזודה חולפת. בנינו את הקבוצה לטווח ארוך. גם קרמן וגם שטרייכמן הוחתמו ליותר משנה. אם לא נעלה השנה, נעשה עוד נסיון. התשתית שיש שלנו מספיקה בהחלט להישאר בלאומית ומעבר לזה. אני לא מכיר עוד קבוצה שיש לה שני שחקני בית בחמישיה הפותחת, ואני מתכוון לנדב ורותם. יגדלו לנו עוד כאלה בנוער וכבר עכשיו אפשר להבחין בהם".

כשאני מבקש מנני להגדיר בקצרה מה זו בעצם רמת השרון בשבילו, הוא אומר: "זו איפריה עם פוטנציאל אדיר, שקמה בעבודת כפיים של מתנדבים, בעזרתו של אריה מליניאק"

קנאי לכחול־לבן

דוד ארליך על אריה מליניאק: "מזלה של רמת השרון שזכתה לכך שמליניאק הוא זה שהקים בה את בית הספר לכדורסל ומטפל בענייני הקבוצה. מה שהאיש הזה עושה בקנאות למען כדורסל כחול לבן, עוד יירשם באיזה מקום. אנשים עוד לא יודעים להעריך את זה, אבל כשתתברר התרומה שלו, אני חושב שיהיה ראוי אפילו לקרוא טורניר עם גביע על שמו, בעיקבות המפעל שלו למען כדורסל ישראלי ואני מודה שאני משוחד בעניין הזה.

"הצירוף של אריה מליניאק וראש המועצה ברמה"ש, משה ורבין, שיש לו אהדה מיוחדת לכדורסל, הוא זה שאיפשר הקמה של אימפריה כזו. כל ליגות הקט־סל במדינה הם בעצם בעיקבות היוזמה שהיתה פה להקמת בית ספר וליגה לילדים"

דוד ארליך, מראשי רמת השרון: "אני משוחד, אבל צריך לקרוא טורניר על שמו של מליניאק..."

דוד ארליך: אש סוחפת

כביש ראשי אחד יש ברמת־השרון, אבל כשמדובר באגודת הספורט המקומית, מובילות כל הדרכים לאיש אחד – דוד ארליך. מקובל לומר על אנשים כאלה שהם בולדוזר. אצל ארליך זו קלישאה שבאה לידי ביטוי גם כשאתה רואה אותו. עיסקו הפרטי, טרקטורים ויבוא ציוד כבד, מתאים לו. רעמת השיער הארוכה והזקן הפרוע, מחזירים את בן שיח לתמונות החלוצים של ארץ ישראל, שראית בבית הספר העממי, בספר מולדת.

אז ארליך הוא חלוץ וכשהוא מדבר על הכדורסל הישראלי בכלל והכדורסל ברמת השרון בפרט, נדלקת בעיניו מין אש, שלומר את האמת, סוחפת אותך לתוך מערבולת החלומות שלו. הוא רואה בעיני רוחו את א.ס. רמת השרון כקבוצה בליגה הלאומית. אפילו בצמרת שלה. משתלבת אפילו בכדורסל האירופי וגם מצליחה בו והכל עם כדורסל תוצרת בית, רובו מרמת־השרון.

ארליך מאמין ש־17 קבוצות רשומות באיגוד, בהם כ־450 ילדים ובני נוער, הם תשתית מספיקה כדי לבנות אימפריה. הדוגמא שלו היא מכבי ר"ג, עליה הוא אומר: "ברור שעושים שם עבודה נהדרת. זה בא לידי ביטוי בכישרונות הגדולים שצומחים להם, אבל שם קרה משהו שאסור שיקרה. שחקנים כמו דורון ג'מצ'י ושמוליק זיסמן, שגדלו באגודה, מסתובבים היום בקבוצות אחרות. הקבוצה אולי עשתה עליהם כסף, שממנו היא נהנתה שנה־שנתיים וזהו. אם הם היו נשארים, יחד עם הסגל היום, ובתוספת של שני זרים, הם כבר איום על מכבי ת"א ובעצמם קבוצת צמרת באירופה. אז במקום להיות קבוצה שלא יכולה לאפשר לג'מצ'י להתקדם, הם היו הופכים לקבוצה שמתאימה לו. עיר כמו ר"ג יכולה להרים קבוצה בלאומית. אבל מה שיקרה אם הם יעמדו בפני משבר כספי – הכל יירד לטימיון. מהשגיאות האלה אני רוצה ללמוד".

וכשארליך מדבר על שחקנים תוצרת בית, כדורסל כחול לבן, הוא באמת מתכוון לזה.

"היו לי השנה הצעות לחזק את הקבוצה במתאזרחים גבוהים, שיעזרו לי לטייל לליגה הלאומית. לא רציתי. יש לי אחריות כלפי הילדים שמשחקים בקט־סל. אם הם רואים שהם מגיעים לבוגרים ואין להם מקום בקבוצה בגלל המתאזרחים, אין לי מה להגיד להם. יש לי בן בן 14 שמשחק באגודה. לומר לו היום שאין סיכוי שהוא יהיה שחקן, בגלל המתאזרחים? – לא אני. אולי אני נאיבי, אבל אם אני מרגיש שאני יכול לתת צ'אנס לשחקנים ישראלים, אעשה זאת. גם בליגה הלאומית. מכבי ר"ג, כבר אמרתי, היא המודל שלי".

– האם התשתית שלכם כוללת גם אולם ביתי עם כמה אלפי מקומות?

"כרגע אין אולם עם אלפי מקומות. אבל אני מכיר אימפריה אחת בליגה הלאומית שאין לה אולם בכלל".

– אתה לא חושב שבכדורסל המקצועני, כמו זה שאתה חולם עליו, אין מקום למנהלים ממוגן. כאלה שלא מסוגלים לתת 24 שעות ביממה לקבוצה ויש להם עסק פרטי בנוסף?

"ברמה של הקבוצה היום אני עוד יכול להיות מעורב. אבל קבוצה לאומית מסודרת צריכה מישהו שינהל אותה. אם זה יקרה, אני ושאר חברי ההנהלה, שהיום כולנו מתנדבים, נהיה בוודאי על תקן של אגודת ידידים. אגב, כבר היום יש לנו מנהל בשכר בקבוצה הבוגרת, שמואל שוחטמן. בשאר הקבוצות, נערים ומטה, אנחנו משתדלים שהורי הילדים ינהלו את העסק, כדי שירגישו כמה שיותר מעורבים".

– איך מתקבלות החלטות בקבוצה. בהצבעה? או שהאיש החזק, אתה, קובע.

"רק בהצבעה. אם זו החלטה מקצועית, מקבל אותה המאמן. אבל קביעת מדיניות מתבצעת על ידי הרמת ידיים באסיפה של ההנהלה. הדיעה שלי לא קובעת יותר משל אחרים. אגב, למועצה המקומית יש זכות וטו על כל החלטה. עד עכשיו לא מימשו אותה".

צילום: עודד מילשטיין

האולימפית היחידה

שלומית ניר־טור, שחיינית העבר הגדולה של ישראל, היא כיום האשה היחידה במליאת הועד האולימפי שלנו, וגם היחידה בעלת עבר אולימפי תחרותי ■ אינה עוסקת באימון, מעדיפה לגדל שלושה ילדים ו...דבורים לדבש ■ מה יש לה לומר למשלחת האולימפית לסיאול?

ברוריה ביגמן

היא האשה היחידה במליאת הועד האולימפי הישראלי – ו"האולימפית היחידה" שם: היחידה מ־35 אישי ציבור, שהיא גם בעלת עבר אולימפי – לא בצעידה בטקסים, לא בישיבה בקונגרסים אלא בתחרויות של ממש.

שלומית ניר, כיום טור – שחיינית העבר הגדולה של ישראל: שתי אולימפיאדות (מכסיקו 1968 שם דורגה במקום ה־19 מ־54 שחייניות ב־100 חזה; ומינכן 1972). נסיון עשיר בתחרויות, גם בין־לאומיות. הופעה מוצלחת במיוחד במשחקי עמי אסיה. עשרות שיאים. עתה, 16 יום לפני טקס הפתיחה בסיאול וימים מעטים לפני המראת המשלחת בדרכה לשם, יש לה גם מה לומר, לחבורה האולימפית הקטנה של ישראל.

מאז שהיא זוכרת את עצמה, עוד בקיבוץ איילת השחר, נהגה שלומית ניר להתחיל את היום עם כפית דבש – מנת אנרגיה, עד לצהריים. והיום, כשהיא מגדלת במושב חופית שלושה ילדים (מודי 12, נועם 5 וחצי ויעל שנה וחצי), היא ממשיכה לצבור אנרגיה עם אותה כפית דבש יומית. בשנים האחרונות מתפרנסת משפחת טור מגידול דבורים: מאות כוורות, מיליוני דבורים. שלומית היא המשווקת של מגדלי הדבורים בעמק חפר.

בת 36, חייכנית כתמיד. פרשה מהבריכה אחרי המשחקים האולימפיים של מינכן 72', בהיותה בת 20 בלבד, לאחר עבר מפואר בבריכה הישראלית. היא היתה כאן "המלכה", ללא עוררין. נחשבה ילדת פלא. כבר בגיל 11 וחצי, חודשים ספורים לאחר שהחלה לשחות, הוכתרה כבר כאלופת ישראל ל...בוגרות. מאז לא נוצחה כאן בשום משחה ב־100 ו־200 מטר. "הייתי בטלנית. זה קצת בטבע שלי אבל מה שדחף אותי להתמיד, להיאבק זה הצורך לשמור על הכבוד והמעמד". פרשה כאלופה וכמה משיאיה החזיקו מעמד בטבלה עשר שנים.

ב־1984, לאחר יותר מעשר שנות ניתוק מוחלט מהספורט, הוזמנה ללוס־אנג'לס לייצג את הספורטאים הישראלים שהשתתפו במינכן הארורה. גורמים יהודיים אמריקנים וקנדים, ערכו במקביל לאולימפיאדה, עצרות זכרון לי"א. במטוס, בדרכה לארה"ב, פגשה את מזכ"ל הועד האולימפי יצחק אופק. בעקבות אותה שיחה נתבקשה להשתלב במערכת. הרהרה בהצעה ולבסוף הודיעה שהיא קונה את הרעיון. בשובה צורפה למזכירות מרכז "הפועל". לאחר שנתיים זומנה לוועד האולימפי. "שמתי לי למטרה לקדם את הספורט בקרב הנשים", היא מרגישה.

איננה עוסקת בהדרכה ובאימון, מה שהיא מכנה "ייצור שחיינים". הסיבה? – "אינני מסוגלת לכפות על נער או נערה לשחות עשרות בריכות, קילומטרים בכל אימון", למרות שהעבודה הקשה הזו, בשנות השיא שלה בבריכה עיצבו את אופייה. בנה הבכור מודי מתאמן אמנם בבריכה ארבע פעמים בשבוע, אך איננו מוכן להשתתף בתחרויות ואמא שלומית אינה לוחצת עליו.

– מה תגידי לספורטאי ישראלי צעיר שיופיע בסיאול?

ניר־טור: "אומר לו: זכור ונצור. אולימפיאדה זו החויה הגדולה ביותר בחיים, אצל כל ספורטאי. לא רק התחרות, אלא מה שמסביב לה. נוצרים שם קשרים שיכולים להתמיד שנים ארוכות אחר כך. יש שם תחושה של סיור בגן פסלים יווני. רואים שם צעירים וצעירות יפהפים, בנויים להפליא וזו חוייה מהממת כשלעצמה. אין שום דבר דומה לזה בעולם ומבחינת ההיקף, זו באמת ההצגה הגדולה ביותר. אני מאמינה ברעיון האולימפי, באחוות עמים – וזה רק שם, באולימפיאדה. עצה? – לרכז את מירב המאמצים, את כל הכוח, לכמה דקות של תחרות, כי מדובר בייצוג של המדינה. לא באים לאולימפיאדה כדי לייצג את ת"א, חיפה או אשקלון, גם לא את איילת השחר – אלא את מדינת ישראל. אני זוכר שכבר בעלייה למטוס, בנסיעות לתחרויות בין־לאומיות שלא לדבר כבר על ההמראה לאולימפיאדות, חשתי תחושה של שליחות גדולה. אני מאמינה שזו התחושה גם של האולימפיים שלנו, כיום".

לכשתשוב המשלחת מסיאול ויחלו הדיבורים על ברצלונה, תבקש שלומית לקבל החלטה מיידית על היקף התקציב שיועמד להכנת ספורטאי ישראל למשחקי 1992. "כשידעו כמה כסף עומד למטרה זו, יידעו גם איך להשקיע ובכמה. אולימפיאדה איננה אליפות עולם שאליה צריך לשלוח את בעלי ההישגים הטובים ביותר. באולימפיאדה משתתפות מעל 160 מדינות ו־40 לכל היותר זוכות במדליות. אינני מבינה מדוע אנחנו חיים בתסביך אולימפי. לגבי אין הבדל אם ספורטאי מדורג במקום ה־15 או במקום ה־22 – ולכן צריך לשלוח לאלימפיאדה כמה שיותר ספורטאים ישראלים".

"אינני מאמינה במועצות פועלים ובאגודות", אומרת ניר־טור. "יש ב'הפועל' קרן צנועה של 100 אלף ש"ח לספורטאיות נזקקות ואני ארחוף לכך שתוגדל עוד השנה לרבע מיליון. בתחום הזה של קידום הספורט הנשי יש להקדיש עתה תשומת לב רבה במיוחד לכדורסל".

היא גם תובעת להקים מסגרת חינוכית, אקדמיה אולימפית, כיוון שמאמינה בחינוך ספורטאים לרעיון האולימפי. רוצה לראות עוד נשים, ספורטאיות עבר וגם אחרות שהספורט קרוב לליבן, תורמות מהידע, הכישורים שלהן ומזמנן לקידום הספורט הנשי. "בואו לתת כתף", היא קוראת להן. ■

תצלום ארכיון, כאשר שלומית היתה "מלכת הבריכה" של ישראל. עשר שנים החזיקו שיאיה מעמד

שלומית ניר־טור ושלושת ילדיה במושב חופית. "אינני מסוגלת לכפות על נער לשחות כל כך הרבה"

למטה: שלומית במיכוורת. רודה דבש אבל גם עוסקת בשיווק. משמאל למעלה: מאכילה את הסוסים שבאורווה. המעבר לחיי כפר היה טבעי. באמצע: בבגד שחיה. לא עוסקת באימון, שוחה לעתים להנאתה. למטה: תמונת־ארכיון: עם ספורטאים מפקיסטן בכפר האולימפי במינכן.

המתמכרים

קשה לגמול אותם מזה. אומרים שמדובר במשהו מאד אובססי: התמכרות לספורט, לאימון, לריצה, לשחיה, לחדר כושר 6–4 שעות ביום, כל יום, כל השנה, בכל מזג אויר ▪ וידויים אישיים וגם כמה מחקרים שפורסמו באחרונה על התופעה הבין־לאומית הזאת שהגיעה גם לישראל ▪ הפסיכולוג שדה: "מדובר בצורך לתנועה" ▪ מומחים בחו"ל: "מדובר בחיפוש אחר אתגרים, בגירוי או ריגוש" ▪ ספורטאים שפרשו, עקב פציעה, דיווחו על מחסור, על עצבנות

צבי פישמן, מתאמן בכל מזג אויר על חוף הים. "כשלא התאמנתי לא עבדתי"

ישראלה שקד

רואים אותם מוקדם בבוקר, גם בלילה, לרוב בשולי כבישים פרבריים. חולפים בקלילות על פני הנהגים. כמה מהם נראים שם מדי יום, כל יום, באותה שעה, כל השנה, בכל מזג אויר, במכנס קצר, גופיה או אימונית נוטפי־זיעה, דביקים, נעלי ספורט, סרט־מצח. המאמץ ניכר על פניהם. הבעת כאב וסבל, מבט חולמני. יש אצלם מין ניתוק בין הגוף לבין מה שמניעו. משהו סגפני. זר לא יבין מה רוחף אותם להענשה עצמית שכזו.

המתמכרים לספורט.

רק אחוזים בודדים באוכלוסיה, תופעה מיוחדת, די מוכרת: רצים, שוחים, רוכבים על אופניים. משחקים כדורגל, כדורסל, מגלים בחדרי כושר במועדוני בריאות, שצצו באחרונה כפיטריות אחרי הגשם.

לכולם מסלול־אימונים קבוע, מפרך. לא חתיכות בבגדי ים וגוף צמודים, מעניינות אותם. רק מטרה אחת: האימון. רואים לפניהם רק את המסלול, הבריכה, המשקולות, ה"גלדיאטורים" ומכשירי "אינקויזיציה" אחרים. לא נחשפים לגירויים חיצוניים.

עוסקים בזה באינטנסיביות: 6–4 ימים בשבוע, יותר משעה אחת לאימון, שנים רבות, בקצב מתמשך, שחדר לדמם, לנשמה. יש ביניהם תחרותיים ותובבים. הראשונים מובנים יותר: "מכורים" לענפים קבוצתיים, למשחקי כדור. פחות מובנים הם הלא־תחרותיים, העוסקים בספורט האישי. התחביב נעשה חלק אינטגרלי מאורח חייהם. הרגל שהפך לשגרה. עיסוק שנעשה צורך. מודל מוגדר שגם מסווג את האישיות.

"אני משוגע לזה"

למושג "התמכרות" קונוטציה שלילית. מזכיר אלכוהליזם, סמים. יש בהם הטוענים שבקלות יוכלו להדגמל מזה: מחליטים שלא רצים או שוחים – וזהו. החלטה שלא תפריע לחיים, לא תגרור חסר ביומיום. אבל יש שדיווחו שבעיסוקם סממנים מובהקים של התמכרות: "אני משוגע לזה... משתגע בלי זה, לא יכול, מכור", ביטויים מקובלים שכאלו.

● צבי פישמן מאלפי מנשה: "כן זו התמכרות, במובן המלא של המושג! רק כשנפצעתי – הפסקתי לרוץ. בחודשיים שלא התאמנתי, לא עבדתי. הסתבכתי עם כולם. קמתי ועזבתי את העבודה. הייתי במין טירוף של אי רגיעה ועצבנות לא מובנת. לא הייתי אני. נעשיתי טיפוס בלתי חברותי. הרגשתי רע. לא יכולתי לשבת רגע בשקט. לא ישנתי בלילות. התהפכתי ללא הרף במיטה. בחצי השנה האחרונה, רצתי בחמישה מאראתונים. אחר כך קרע במיניסקוס. הרופאים אסרו עלי לרוץ. 'אתה עלול לגמור את הרגל', אמרו.

"שבוע לאחר השחרור מבית החולים, ככר השתתפתי במרתון ת"א, בק"מ ה־32, התחלתי למשוך רגל, אבל המשכתי לרוץ. בלילה שאחרי, לא ישנתי. הרגל כאבה. הרגיעה, השקט הנפשי, וההרגשה הטובה – שבה אלי. כייף להרגיש שוב את הגוף. את הכאב המוכר הזה, שמתעורר תוך כדי הריצה. אחר כך בא השיחרור והסיפוק המשכר שבסיום. הרגשה נפלאה של התעלות. הייתי 'היי'. מין אורגזמה".

פישמן עוסק כ־8 שנים, באינטנסיביות, בריצות ארוכות. החל כתחביב. עבר את ה"גבול" ומגיע כבר ל־160–80 ק"מ בשבוע. הספק של מקצוען. רץ כ־4 לפנות בוקר ושוב אחר הצהריים או בערב. כשעבד בת"א, נהג לרוץ כל הדרך מהבית לעבודה. תרמיל קטן על הגב וכו מגבת ובגדים. בערב, בתום העבודה, שוב בריצה – חזרה הביתה.

"בלי זה, יש אי שקט"

● שלמה אוזלאי, 24, עשר שנים מהחיים בריצה: "ההתחלה היתה חובבנית. פעמיים בשבוע. היום – פעמיים ביום. שלוש שעות כל פעם. בתקופת האימונים האינטנסיבית שלפני מארתון כלשהו, עובר עד 220 ק"מ בשבוע. כשנפצעתי, לא התאמנתי. שקלתי לפרוש.

"האימונים גוזלים זמן רב, מחייבים ויתורים לא מעטים כמו בילויים, חברה. האימונים אינם הכל. צריך להשקיע בתזונה נכונה ובמספר קבוע של שעות שינה. נשבר לי – ופרשתי לזמן מה. היה לי אז זמן חופשי, אך לא רגע אחד של מנוחה. לא יכולתי להעסיק עצמי. מין חוסר שקט שכזה, בלתי מובן. עצבנות ללא סיבה. חזרתי לריצה – וחזרתי לעצמי. עכשיו אני רגוע. אדם חדש".

● יאיר קרני, אלוף המארתונים, שומר על הכתר חרף מיחושי גב טורדים: "כשאני מפסיק לרוץ, הריצה חסרה לי ואז אני מרבה לאכול. רץ בכל מזג אויר, להוציא בעומס חום כבד מהרגיל. השעה הראשונה בריצה היא היותר קלה. השניה – קשה. בשלישית – נרגעים. הגוף נכנס לשיגרה.

"לא חושב שזו התמכרות. לא מסכים לכך שיש תגובות פיסיולוגיות אופייניות. מדובר בדבר ראציונלי. כשאני מחליט להפסיק לרוץ, אני דווקא מסתדר עם זה. כשמדובר בתחרות, הדבר יותר קשה".

קשה להתרכז

● אמיר גניאל, 25, סטודנט לרפואה, אלוף ישראל בשחיה מ־77' עד 84', שוחה עתה רק לסיפוק אישי: "כשלא התאמנתי התחלתי להסתובב במעגלים". אחותו התלוננה שהציק לה. עצבנות לא מובנת. גניאל: "כשספורטאי תחרותי הרגשתי שגם דברים אחרים, בתחומים אחרים, הולכים טוב. מאז שהתרחקתי מזה, הדברים לא באים באותה קלות: קשה להתרכז, לא יודע למה. לא יודע אם זה עניין פסיכולוגי או פיסיולוגי. כששחיתי, כל אימת שהייתי עצבני, זינקתי לבריכה וההרגשה השתפרה. חזרתי לעצמי. נרגעתי".

עוצמת ההתמכרות שונה מאחד לאחר. אינדיווידואלית. ניתן לבדוק אותה במישור הפסיכולוגי והפסיולוגי, אך אין תשובות חד משמעיות.

ד"ר שרגא שדה, פסיכולוג במחלקת המחקר ב"וינגייט": "שנים רבות מנסים לבדוק את הגורמים שמניעים אנשים לעסוק בספורט. מדובר בצורך, בסיפוק שבא לענות על צרכים, רובם מולדים: הצורך בתנועה ובפעלתנות. יש גם צורך בהישג – להיות הטוב ביותר ביחס לאחרים; לשלוט בסביבה שמפתחת את הצורך הזה, באמצעות חיזוקים".

ויקטור פרנקל, בספרו "הזעקה הלא נשמעת למשמעות", טוען בפרק "הספורט – הסגפנות של ימינו", כי בתקופה המודרנית, שבה יש עליה בזמן הפנוי, מחפש לעצמו האדם אתגרים חדשים: להגיע ליותר ריגושים. עיסוק בספורט, הוא אחד הדרכים לסיפוק ריגושים אלו, אפילו במחיר כאב, תיסכול ואכזבה.

במחקרים שנעשו בנושא זה נמצא שאצל חלק מהספורטאים, במיוחד אלו שעוסקים בענפים היותר מסוכנים – מכוניות, טיפוס בהרים, צניחה חופשית – נימצאו איפיונים יותר מורגשים של הצורך להתמודד עם סיכונים שונים ולבוא במגע עם גירויים חושיים חזקים, עד לכאב גופני. הצורך הזה משפיע על מידת ההשקעה של הספורטאי בסביבה הספיציפית שמעניקה לו את הגירוי. ככל שגוברת מידת ההשקעה – גדלה ההתמכרות.

במחקרים שנעשו בשנות השבעים בארה"ב נמצאו הבדלים משמעותיים בעוצמת הצורך בגירוי, בין 21 צנחנים חופשיים וקבוצת ביקורת של סטודנטים שאינם צנחנים. חוקרת אחת מצאה צורך גירוי גבוה יותר בקרב סטודנטים שנרשמו לרמות מתקדמות יותר של ענפי ספורט שונים, בהשוואה לקבוצות אחרות.

בריחה מהשיגרה

נקודה נוספת שיכולה לחזק ההשערה בדבר קיום ההתמכרות הפסיכולוגית, הם מחקרים שנעשו בקרב ספורטאים שבשל פציעות או פגיעות גופניות, נאלצו לפרוש לתקופת מה מעיסוקם. הם דיווחו מה שעבר עליהם בתקופת הפרישה. התיאורים והים למה שסופר להלן.

הפרישה תוארה כתקופה קשה, עם שעות של דכאון, מתיחות ואי שקט המתבטא, בין השאר, כהתנגשויות ביחסים האישיים עם בן הזוג האחר, החברה, המאמן. שיבושים בתיאבון. עצבנות לא מוסברת.

תיאוריה אחרת, שיכולה לחזק במידה מסויימת את הגירסה בדבר התמכרות כצורך אובססיבי, רואה בספורט גורם שמעדן צרכים תוקפניים. התוקפנות עצמה היא אלמנט אוניברסאלי בחיי כל אחד. החברה מעמידה איסורים וגבולות מוגדרים ביחס לדחף לתוקפנות. הפרט מחפש פעילות, שתאפשר לו לבטא את הצרכיים התוקפניים. הספורט, מנתב את הפרט, בדרכים שיש בהם סיפוק ליצר התוקפנות אך יחד עם זאת מקובלים ומוגדרים כנורמה.

בכל התמכרות קיימת מידה של בריחה משיגרה מסוימת שהאדם אמור להימצא בה ביומיום. הבריחה לספורט היא הפעילות עצמה וצורת החיים וההווי שהספורטאי מאמץ. ספורטאים בחבורותא משוחחים שעות על הנושא. זוכרים כל רגע משמעותי במירוץ, המשחה או האימון. ההתעסקות האינטנסיבית בספורט מכניסה אותם למעגל נוסף – הרגלי אכילה, שעות אימון, שעות שינה, אובססיים. כל שיבוש בלוח הזמנים בנושא הזה מכניס ספורטאי ללחץ. כל שינוי מערער את האיזון שאליו הורגל וקשה לו לקבלו. מתחיל לתמרן כדי שהשינוי לא יפגע באימון שלו.

● ב.א. מת"א, 10 שנים, שעתיים ביום, בחדר כושר, מפתח שרירים: "חברתי הודיעה טלפונית לעבודתי, שאחה"צ, בשעות שבהן אני נוהג להתאמן, עלינו להגיע לאירוע משפחתי. מאותו רגע לא יכולתי להמשיך ולעבוד. חצי שעה ישבתי עצבני וחיפשתי פיתרון. החלטתי שלמחרת אקיים אימון כפול ואז הוטב לי וחזרתי לעבוד".

● ל.ל. מהרצליה, מדריכה מוכרת להתעמלות אירובית: "נילוותי לבעלי בנסיעת עסקים לחו"ל. לכל פגישה באתי באיחור של שעה, אחריו, כי סירבתי לוותר על הריצה היומית שלי, ששימשה בחו"ל תחליף לתרגילים האירוביים שבהם אני עוסקת 5 שעות ביום. בעלי הסביר לקניינים: 'אשתי תבוא עוד מעט. חייבת לרוץ, אחרת היא מתוחה מאד'".

שליטה עצמית

איפיונים נוספים אצל העוסקים אינטנסיבית בספורט: נטייה למופנמות. סף גבוה לכאב וצורך נמוך לגרייה חיצונית. אדם מוחצן שוקק לגירויים חיצוניים, לא יחזיק מעמד זמן ממושך בספורט מסוג זה. חלק ניכר מהפעילויות הספורט, מונוטוניות.

הפסיכולוגית ד"ר שולמית רביב, מנהלת המחלקה הפסיכומוטורית ב"וינגייט", בדקה רמת [illegible]

[illegible]
בנתונים גופניים ופיסיולוגיים [illegible] של הרדה ויכולת גבוהה של שליטה עצמית.

איפיונים אלו ינוספים קובעים, בין השאר, כי [illegible] לעסוק באותה אינטנסיביות בספורט [illegible]. אדם הסר איפיונים אלו, לא יגיע לרמה גבוהה [illegible] השנים. הגורם המדרבן להתעסקות בספורט, הוא חברתי – או רצון להראות טוב. ההשקעה גדולה ומכבידה [illegible].

[illegible]

קשה להוכיח התמכרות פיסיולוגית. הנושא נבדק תקופה קצרה. אין הוכחה מעבדתית חד משמעית. יש השערות. ד"ר רון דלין, סגן מנהל המחלקה לרפואת ספורט וד"ר אריה רוטשטיין, ראש היחידה לביוכימיה ב"וינגייט" אומרים שקשה דווקא היום ויותר מבעבר, להוכיח התמכרות פסיולוגית לספורט. בשנות השבעים, כשנתגלה בגוף חלבון האנדורפין, תלו בו תקוות גדולות. היום, לאחר מחקרים נוספים, יש חוסר ודאות.

האנדורפין הוא חלבון שמופרש בייתרת המוח ודומה בהרכבו למורפיום. במחקרים שונים נמצא שרמת החומר הזה בגוף עולה במאמץ גופני פי 5 מבמנוחה. קצב העליה ברמתו מהיר וכמותו במוח, גדולה יותר מכמותו במקומות אחרים בגוף. קיימות השערות שהחומר משפיע על הגוף בכמה מישורים: יתכן שאחראי לתחושה הטובה שלאחר אימון, המתוארת אצל ספורטאים כתחושת "היי" ו"אופוריה"; הרגשה כללית טובה. משערים שהחומר מסייע בבקרה על התיאבון, מפחית הרגשת מתח ובילבול ומשכך כאבים. נמצא, שפעילות ספורט יומיומית מגבירה הפרשתו ומעלה כמות החומר במוח ובדם. כן משערים שתחושות חוסר השקט, העצבנות והבילבול שספורטאים חשים כשאינם מתאמנים, נובעות ממחסור בהפרשת האנדורפין, בכמות לה הורגלו. הרגשת החסר, דומה, במידה פחותה, לסממנים ההתנהגותיים והפיסיולוגיים המאפיינים נרקומנים בשלבי גמילה.

כדי להתחיל להרגיש את ההתמכרות הפיסיולוגית, צריך להתאמן מינימום שלוש פעמים בשבוע, כ־20 דקות בכל פעם, באימון אינטיסיווי ובשיעור יחסי גבוה של היכולת המכסימאלית.

מחקר שנערך בארה"ב ושתוצאותיו פורסמו במארס השנה, מעורר בקרב החוקרים את חוסר הוודאות לגבי השפעתו הממכרת של האנדורפין. המחקר ברק בין השאר שתי קבוצות ספורטאים באימון זהה ומתיש, בתקופה קצרה. קבוצה אחת קיבלה נאלוקסין, חומר שחוסם את פעילות האנדורפין ומונע התקשרותו לרצפטורים של התא ומנטרל את השפעת האנדורפין. שתי הקבוצות דיווחו על עליה במצב הרוח והרגשה כללית טובה. מה שמשתמע מהמחקר הוא, שהשפעת האנדורפין על ההרגשה הטובה, אינה חד משמעית!

מחוייבות אינטלקטואלית

בכנס האגודה לפסיכולוגיה ישומית, אשתקד בירושלים, דיווח אחד המשתתפים, רץ למרחקים ארוכים, שההתמכרות לריצה מערבת בתוכה את התוצר של סימפטומים נסיגתיים, המתרחשים 36–24 שעות אחרי מצב של חוסר פעילות. מידת ההתמכרות שונה מאדם לאדם. העיסוק האינטיסיבי בספורט (ריצה, ג'וגינג) אינו כהכרח התמכרות.

מקובל לראות את ההתעסקות האינטיסיבית בספורט כ"מחוייבות אינטלקטואלית" ופחות כהתמכרות פיסיולוגית. ה"היי" וההתעלות, עשויה לנבוע מהתייחסות חיובית של המתאמן, למאמץ. כשקיימת התייחסות חיובית שכזו ומשלבים בה פעילות גופנית, טוענים המומחים, קיימת הרגשה טובה וסיפוק.

התמכרות אינטלקטואלית, פיסיולוגית, פסיכולוגית, אחרת – אומרים הרצים, השוחים וכל ה"מתמכרים" האחרים – לא חשוב איך תיקראו לזה, עבורנו זה צורך. הכרח. ■

צילומים: אירית זילברמן

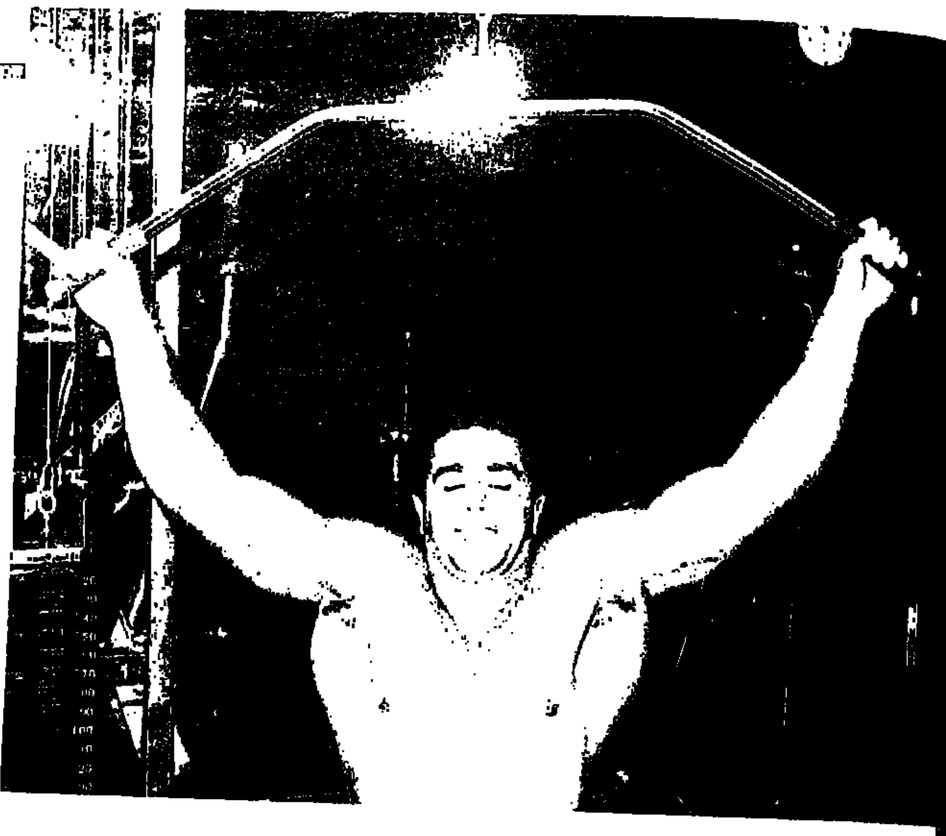

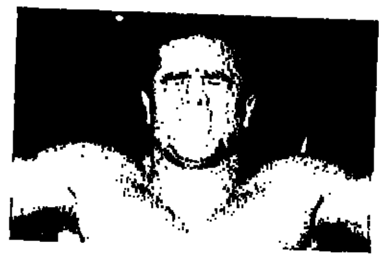

אותות המאמץ ניכרים היטב על הפנים. יסורים בריאים – בחדר כושר

ספר חדש

מכבי ת"א כדורסל מציינת עתה 50 שנה ל"גיחה הראשונה שלה לחו"ל" ■ פרטים אלה ואחרים בספר "סיפורה של קבוצה" שראה אור השבוע ■ יש בו הרבה תצלומים, נתונים סטטיסטיים, תאריכים ואיזכורי האירועים הגדולים בתולדותיה וגם... שירו של משה דיין ז"ל ומעט קוריוזים

המסע הראשון לחו"ל

אלכס דורון

אפשר כבר להתכונן למסיבה קטנה, לפחות ל"דרינק": כשמכבי ת"א כדורסל, תצא בסוף השבוע לטורניר הכנה שלה לעונה הקרובה, בגרמניה וספרד, היא תציין בכך, למעשה, 50 שנה ל...מסעה הראשון לחו"ל.

אם לדייק בקטנות הרי שאת "התגיגה" הזו יש לקיים באפריל '89 – כלומר לקראת סיום העונה הבאה עלינו לטובה. שכן, באפריל 1939, ערכה קבוצת הכדורסל של מועדון הפאר התל־אביבי, אז רק בן שבע, את מה שמכונה "הגיחה הראשונה אל מעבר לגבול" – וזה בהחלט סיפור.

מצאנו עליו פרטים בספר חדש "מכבי תל־אביב כדורסל, סיפורה של קבוצה" (כתב וערך: דני דבורין; יעוץ מקצועי: אלכס גלעדי; 152 עמודים, כ־200 תצלומים, הוצאת "אורבך"), שראה אור השבוע. יוצריו מגדירים אותו כמזכרת וכמדריך שימושי (הרבה נתונים סטטיסטיים, תוצאות המשחקים החשובים ביותר, קולעי הנקודות, פרטים בסיסיים על השחקנים) – אבל זהו בעצם סיפורה המופלא של הקבוצה, האירועים ובעיקר האנשים שעשו אותם – ושבעטיים היתה מכבי למיתוס ישראלי. זוהי בהחלט הפלגה במנהרת הזמן.

סלים גבוהים מדי

"התחלה, כך בספר, היתה ב־1932 ליד מגרש הכדורגל שבשכונת שפירא, בין הדקלים. שם הוכשר שטח, הובאו עמודים והוצבו הסלים הראשונים. כך נולדה מכבי ת"א..." ב־39', כאשר באירופה כבר החלו להישמע קולות מבשרי רע, ערכה קבוצת הכדורסל של מכבי ת"א את הגיחה הראשונה. כיצד הוסדר המסע ההסטורי? – "האתלט אריה אסמן (כיום עטר, חי בקליפורניה), נסע למצריים (לתחרות משלו) ואירגן סידרת משחקים בקהיר לכדורסלנים".

ב־29 באפריל באה מכבי לבירת מצריים. בהרכבה היו אז יהושע רוזין, משה ברוך, ירמיהו אייזנשטט, יצחק פרדמן, אריה קליגסברג, נתן דבורקין, אל פליישר (האמריקני הראשון בכדורסל הא"י) וצבי שמרלינג (אלו, אגב, היו מניחי היסוד לכדורסל בארץ ישראל בכלל). ההופעה הראשונה נערכה לפני 1000 צופים מול הכח קהיר והמצרים ניצחו 48–30. המכבים בדקו ומצאו כי הסלים באותו מגרש קהירי היו גבוהים בכ־40 ס"מ מעל למה שהורגלו בא"י... במשחק השני נוצחה מכבי ת"א בידי מכבי אלכסנדריה (33–39) ורק במשחק גומלין עמה, השלישי במסע, ניצחה מכבי 32–28 – הנצחון הבין־לאומי הראשון של הכדורסל הארץ־ישראלי. באותה תוצאה נסתיים גם המשחק האחרון במסע הבכורה הזה, על מכבי קהיר, בהרכבה הופיעו אז האחים היהודים לבית הררי, שהיו בסוף שנות ה־30 ועד אמצע שנות ה־40 אגדות בכדורסל הבין־לאומי וכוכביה של נבחרת מצרים (אלופת אירופה '47...). מי היה כוכב המסע? – פרדמן.

מה עוד מצאנו בספר המהודר?

★ עד כה הופיעו בהרכב מכבי ת"א (המודרנית) 30 זרים או ילידי ארה"ב (קוין מגי, קן בארלו, לי ג'ונסון, פרנק בריקובסקי, ג'ים בואטרייט, לו סילבר, אולסי פרי, ארל ויליאמס, ביל פלס, טל ברודי, בוב גריפין, אריק מנקין, סטיב צ'ובין, פול מקראקן, לארי הורביץ, בוב פרדהרסט, דייויד קונדלה, רון דאנלופ, לורנס מקריי, מארוין סטיוונס, ג'ק צימרמן, בוב מקמהון, בוב פליישר, רוני גרין, האווי לאסוף, לארי קופר, סטיב בילסקי, ג'ואל קרמר, גרג קורנליוס, קורקי נלסון).

★ רק שחקני מכבי ת"א ייצגו את ישראל בנבחרת אירופה (תני כהן מינץ, הראשון ב־17 במאי '64 במדריד, נגד ריאל. 91–87 לאירופה. תני קלע 13 נקודות לצידו של קוראץ' הגדול. אחרי תני הופיעו טל ברודי, מיקי ברקוביץ', דורון ג'מצ'י ולו סילבר).

★ משה גולוביי, משחקניה הבולטים של מכבי בתחילת שנות ה־60, נפצע בידו וברגלו במלחמת ששת הימים ומשום כך פרש מהכדורסל. הוא עשה הסטוריה מסוג אחר: בדצמבר '57 הוביל את קבוצת הבת, מכבי דרום, לנצחון סנסציוני על כוכבי מכבי ת"א דאז 53–51, אחר כך "עלה כתה". גרלוביי גם היה צלם הקבוצה.

בעתון לא האמינו

★ ב־1963 הופיעה מכבי בלובליאנה, יוגוסלאוויה, במסגרת גביע אירופה. בת"א הפסידה 46–60. בגומלין בינואר, שרר מזג אויר חורפי והקשר הטלפוני עם הארץ היה משובש. לעתון אחד בת"א הגיעה הידיעה שמכבי ניצחה, אבל שם סירבו להאמין לכך ולא פירסמו אותה... ומכבי אכן ניצחה (72–71. בלי רלף קליין שהיה פצוע ועם כרבסט שקלע 21, גולוביי 16 ותני 14...)

★ יצחק כספי, יו"ר מכבי ישראל, החל את הקריירה הספורטיבית שלו כמתאגרף במועדון "בני ליאונרד" בת"א (אחר כך חנות הגלידה ברוקלין ברח' אלנבי...). הואהיה אלוף א"י במשקל זבוב ואח"כ עבר ל"קבוצת פלוגה 12" במכבי ת"א והחל לשחק כדורסל. בקבוצה פרץ סיכסוך חברתי קשה שיצר חוסר אמון בין השחקנים. רוזין היה כבר המאמן, אבלאת החמישיה במגרש הרכיב כספי...

★ ב־1978 קבעה מכבי ת"א שיא קליעה יחיד במינו בליגה כשפרצה את מחסום 3000 הנקודות בעונה. היא קיימה או 32 משחקים, כולל בית־גמר של שש קבוצות (כמו פליי אוף) וקלעה בסיום 3249 נקודות.

★ מה שמו האמיתי, בכל התעודות הרשמיות, של הכדורסלן המזוהה בלי ספק יותר מכל עם "הצהובים", הלא הוא מיקי ברקוביץ'? – התשובה למי שלא ידע עד כה: משה. מכל הכדורסלנים של ישראל, רוצה לציין אל בכל הזמנים ואולי גם גדול הספורטאים שלנו. ב־25 באוקטובר '87 ערך את הופעת הפרידה שלו מהנבחרת, במשחקו ה־165 (נגד יוון) ואז השלים לצבור לכחולים־לבנים 2842 נקודות, יותר מכל כדורסלן אחר.

שיר האהבה של דיין

★ משה דיין ז"ל, "ידיד מחלקת הכדורסל של מכבי ת"א", כתב שיר אהבה לכבודה, אחרי שזכתה ב־1981 בגביע אירופה: "רבותי הנכבדים, שחקני מכבי כדורסל/ אבקש פסק זמן לטובת הספסל/. ברצוני לאמר דברים אחרים/ בשם הקהל הנקרא אוהדים,/ בשם אשתי המתלהבת וצועקת/ ואני מתחנן: רחל, שבי בשקט!/ ובכן בתגיגיות עלי להוריע/ שאם זכיתם באליפות ובגביע/ זה רק הודות לעצותינו ששמעתם/ כאשר אתם במגרש כך סתם הסתובבתם.../ צעקנו: שימרו על הבלונדיני הגבוה!/ ומיקי, אולי תתחיל לקלוע?/ מי את ספרד, ומה ברית־המועצות/ מול אלפיים יהודים נותני עצות?/ לכן, הערב, כאשר אנו חוגגים/ מלקקים אצבעות ושותים ומוזגים/ אבקשכם רבותי להרים כוסות לכבוד התל־אביבים נותני העצות".

★ בעת מסע מכבי לפראג, חודשים מעטים בלבד לפני הפלישה הסובייטית, קיבלו שחקניה ומנהליה פניות מיהודים, ממש בתחנונים... להשיא את בנותיהם, אפילו ב"נשואי ספורט" ובלבד שייצאו מצ'כיה.

★ מתי, שואל ומשיב על כך משה לוי, היתה תרומת מכבי להאדרת שם ישראל גדולה יותר, בשנותיה הראשונות, או כיום? – הוא סבור שבתקופת החלוציות, כשציונות לא היתה מושג במרכאות. ■

החמישיה הראשונה של מכבי ת"א בסוף שנות ה־30 ובתחילת שנות ה־40. עומדים, מימין: משה ברוך, אריה בן־עטר, אל פליישר. כורעים: שאול כספי וצבי שמרלינג

צוות "אלפא" מתכונן למירוץ אשקלון. טוני בורשטיין, שמחה תיכון ובילי לוי. עתה מכשירים עוד מסלול באזור מודיעין. אולי זה יתן דחיפה לספורט המירוצים בישראל

צוות "אלפא" – שלושה משוגעים לדבר – מתכונן למירוץ ה"מוטו קרוס" באשקלון, שיהיה החודש ■ מי הם? איך הם פועלים? מה מריץ אותם? ■ חובבים שמנסים להיות מקצוענים

ובכל זאת "אלפא"

עמית דובקין

לצאת ליום־יומיים מהאנונימיות הבטוחה והמוגנת, להוריד את ה"אזרחי" ולהיכנס לסרבלים חסיני אש בארום וכחול, עם תגים צבעוניים, נעליים גבוהות, קסדה וכל היתר. לחלום על "גרנד פרי" אירופי נוצץ, עם גביעי ענק, שמפניה ויפהפיות הנמצאות בכל מקום, עד אחרי קו הסיום...

לחלום על כל זה, כאשר, בינתיים, המציאות היא אשקלון והמירוץ השנתי הגדול של התגים, שיהיה החודש.

בילי לוי, טוני בורשטיין ושמחה תיכון – שלישיה שאצלם "אלפא" היתה ונשארה – למרות ההסתבכות האחרונה של האחים אילין, יבואני מכוניות "אלפא רומיאו" בישראל. הרוטינה של הצוות הנ"ל לא נשתנתה. שש פעמים בשנה, שבועיים־שלושה לפני המירוץ, הם כבר רכונים על שלדת ה"אלפא סוד" הפרטית מודל 76', שעברה הסבה למירוצי "מוטו־קרוס" ושונתה לבלי היכר: 98 במקום 68 כרחות סוס; יחס העברות שונה של מוט ההילוכים, צמיגי "פירלי" ו"ברידג'סטון" רחבים ומיוחדים למירוצים; מושב נהג שנותר בודד לאחר שהוציאו את כל היתר, לשם הקלה במשקל הרכב והעיקר: אדום־קרב ארגמני, המוכן בכל שניה לשעוט על מסלול העפר המהודק של אשקלון, לעיני הצופים המריעים באמפיתיאטרון הטבעי.

תחביב מקצועני

שש שנים הם יחד. 25–30 מירוצים. לא זוכרים את המספר המדויק. בילי בעל מוסך; טוני כלכלן, שבקושי נשאר לו זמן למקצוע; שניהם נהגי מירוץ של שבת ושמחה, המכונאי של הצוות. מצטופפים שלושתם במוסך כפר סבאי ובין תורכי אחר למשהו שמטפטף מהפינג'אן שעל הגזיה: בין כוסית ועוד כוסית של וודקה קרה מהמקרר הישן והמרעיש כמו האלפא שבפינה, הם מפרקים, מכוונים, מרכיבים...

הם אומרים ש"מתיחסים לכל העניין במקצועיות הכי גדולה שאפשר, למרות שמדובר בתחביב, למרות שהתמורה על המאמץ מסתכמת באילו גביעים וכמה שורות בעיתון – לא משהו שאפשר לקנות איתו לקרדן, או קוויאר ובקבוק "ג'וני ווקר". הרבה סבלנות – החל מההכנות במוסך, דרך גרירת הרכב (שאסור כמובן לנסוע בו ככבישים הרגילים בארצנו) לאשקלון, ועדה טכנית שבודקת הכל, ה־TICE־PRAC, נסיעת ההיכרות על המסלול – עד לרגע הגדול: המירוץ עצמו.

או למה דווקא אלפא?

"זו איננה מכונית לנהג סטאנדרטי, אלא למי שמחפש גם דברים אחרים: תאוצה, אחיזת כביש, נהיגה בבטיחות גבוהה יותר, לא מה שנהג רגיל של 'סובארו' או 'פיאט' מחפש".

בילי מסביר על מנוע ה"בוקסר" המיוחד ומלטף אותו כאילו מדובר במאהבת. "ההוכחה שה'אלפות' דווקא כן מצליחות בארץ, היא העובדה שבשנים האחרונות היתה דרישה גדולה להתחרות בהן, עד שהחליטו לקבוע במירוץ קטגוריה מיוחדת ל'אלפות'".

תיכון, 54, הוא ה"אבא" של הצוות. ב"ריקורד" הרבה מירוצי "מוטו קרוס" באירופה שאחרי מלחמת העולם השניה. אוהב סכנות והרפתקות. בצעירותו היה מכונאי בספינות דיג קטנות שסבבו את אפריקה דרך "כף התקווה הטובה" בואכה מאסאוות שבאריתריאה. "פרופסור ל'אלפות'", יגידו עליו הקולגות, "רק שומע את הטירטור של אלפא מתקרבת, וכבר מוציא 'סטטוסקופ' ויודע מה לסדר ולכוון בה".

הרומן שלו עם האיטלקיות החל במנהיים, גרמניה של שנות ה־50 וה־60. היה לו שם מוסך לאופנועים מדגמי "ב.מ.וו.", "ד.ק.וו", "נ.ס.או.". בין לבין קלט את קיסמן המיוחד של ה"ג'וליות" וה"ספידרים".

גם התהפכויות

משני צידיו של שמחה השרירי והמוצק, עומדים הצעירים בילי וטוני, ושומעים תורה מפי רבם המנוסה. לשניהם שעות מסלול לא מעטות, כולל התהפכויות ו"טוטאל לוס" של השילדה והמנוע בהם הושקעו שעות עמל רבות. חיידק המירוצים דבק בבילי הכפר סבאי ב־1981, כשהשתתף בתחרות שאירגן ירחון הרכב "טורבו". טוני, בוגר קורסים לנהיגה ספורטיבית באנגליה ובצרפת, אומר: "רשמית אני גר בגבעתיים, אבל את רוב הזמן אני מבלה במוסך של שמחה בכפר סבא..."

– דוגרי, לא מפחדים לפעמים?

בילי: "לא. כל ההבדל הוא שרואים את העולם בהפוך מהמכונית, וזה דווקא מעניין". טוני: "להיפך. אחרי שתי חבטות וארבעה גילגולים באוויר, במירוץ האחרון, צחקתי עם החבר'ה ש'עכשיו אני בא לנוח במירוץ'"

– אמונות טפלות?

טוני: "בשנים האחרונות אני מתחרה גם ב'פולו' ירוקה, ואשתי מתחננת לפני שאשנה את הצבע כי הירוק מביא לדעתה מזל רע".

ומה אומרות הנשים?

יש כאן קונצנזוס מפתיע. בילי: "אשתי הכירה אותי יחד עם ה'אלפא'". טוני: "לא מפסידה אף מירוץ". שמחה: "אשתי בירכה 'הגומל' כשרוקנתי בשבוע שעבר את הדירה מארכיון שלם בן 20 שנה של מגזינים של "אלפא". אבל לך ושאל אותה אם היא מוכנה להחליף את ה'אלפא' הפרטית שלה במשהו אחר..."

– תחזית לספורט המירוצים בישראל?

בילי לא אופטימי במיוחד: "טוטאליות, יכולים להתכנס באמפיתיאטרון אשקלון 50 אלף צופים, יש מקום להרבה יותר מירוצים, יש צורך בסיקור רחב יותר בתקשורת. הבעייה היא, לא מאשר קואליציות ועייני דת, לא מאפשרים לנו לתחר בשבתות, כשהרבה צופים יכולים לבוא. עתה מכשירים מסלול מירוצים חדש באיזור מודיעין, ואני מקווה שיביא להתעוררות מחודשת של הענף". ■

השבוע בטוטו

משחקי הליגות האנגליות

מינימום הפרס הראשון:*

600 אלף ש"ח

*כולל העברה

משחקים "מפוצצים"

בשבת שעברה נערכו רק 13 משחקים מבין אלו שהופיעו בטופס הטוטו – הי"14 (טוטנהאם – קובנטרי) לא התקיים (השיפוצים במגרש טוטנהאם לא נסתיימו). בהתאם ל"חוק להסדר ההימורים בספורט", על־פיו עובד הטוטו, אם לא מתקיימים 14 משחקים מסיבות שונות, (לא מדובר במזג־אוויר, כי אז תוצאת משחק שלא קויים היא תיקו), מחולק הפרס הראשון למי שמנחש את תוצאות כל המשחקים שהתקיימו. בשבת שעברה, למשל, זכו בפרס הראשון מנחשי 13 משחקים. מינימום המשחקים שמזכה בפרס ראשון הוא שמונה – פחות מזה מבטלים את מחזור הטוטו.

בשבוע שעבר הובטח פרס של 600 אלף ש"ח – חציו מהעברת הפרס הראשון מהמחזור הקודם. בגלל שמשחק לא התקיים, זוכי הי"13 מקבלים רק את חלקם בהכנסה, ללא ההעברה – שמצורפת לפרס הראשון השבוע.

תחזית למחזור טוטו מס. 1 בעונת '89

1. ארסנל – אסטון־וילה. ארסנל כבשה חמישיה בשבת שעברה וזכתה בטורניר נכבד לפני חודש. האורחים, בעבר אלופי אנגליה חזרו השנה לליגה הראשונה. משולש.

2. קובנטרי – אברטון. המארחים, שזכו בגביע האנגלי לפני שנתיים, לא שיחקו בשבת שעברה אבל אשתקד היו מהקבוצות הטובות בליגה. אברטון "הודיעה" בשבת (4–0 מול ניוקאסל) שהיא אחת המועמדות לאליפות. משולש.

3. ליברפול – מנצ'סטר יונייטד. איזה משחק! רק השמות של הקבוצות נהדרים... האלופה מארחת את סגניתה כבר במחזור 2, במשחק שמתאים לו להיות האחרון בעונה... פעמיים תיקו (1–1, 3–3) בשנה שעברה. משולש.

4. לוטון – ווימבלדון. האורחים אמנם מחזיקי הגביע, אבל כנראה שיהיה להם קשה השנה. לוטון, קבוצה טובה יותר ובמגרשה (רשא סינתטי) היא טובה בהרבה. ניצחו בשנה שעברה 2–0. 1.

5. מידלסבורו – נוריץ'. נוריץ' הפתיעה בשבת שעברה, כשניצחה את נוטינגהאם. המארחים שעלו השנה לליגה הראשונה, לא יאכזבו את אוהדיהם במשחק הביתי הראשון. בשנה שעברה היו להם רק 3 הפסדי בית.

6. מילוול – דרבי. גם כאן מארחת קבוצה שעלתה השנה לליגה הראשונה. האורחים ניצלו מירידה אשתקד ויהיה להם קשה גם השנה. 1, x מספיק.

7. ניוקאסל – טוטנהאם. למרות הרביעיה שספגו בשבת שעברה, סיכויי המארחים עדיפים. טוטנהאם נראתה רע מאד במשחקי ההרצה והרגיזה את אוהדיה, שרצו לראותה בשבת, אך המשחק לא התקיים. 1 x מספיק.

8. נוטינגהאם – שפילד. מבחינתנו, המארחים הם מועמדים רציניים לזכות באליפות, השנה, למרות ההפסד במחזור הפתיחה. בשנה שעברה הם ניצחו פעמיים וינצחו גם השבת.

9. ק.פ.ר – סאותהמפטון. משחק קשה לניחוש, שיהיה כנראה גם מעניין. האורחים ניצחו בשנה שעברה פעמיים (1–0 ו־3–0) והפסידו בשנה שעברה. המארחים סיימו במחזור הראשון בתיקו מפתיע נגד היונייטד. ננסה תיקו סולו.

10. ווסטהאם – צ'רלטון. שתי הקבוצות נשארו בליגה הראשונה בגלל יחס שערים. צ'רלטון ניצחה בשנה שעברה 3–0 אבל ווסטהאם משיגה את עיקר נקודותיה במגרשה. נצחון לווסטהאם.

11. ברמינגהאם – לסטר. עברו לליגה השניה. המארחים הפסידו בשבת שעברה בחוץ. האורחים סיימו בתיקו בבית. פחות ממשולש לא מספיק.

12. קריסטל־פאלאס – וואטפורד. בשנה שעברה נלחמו המארחים על זכותם לעלייה. בשבת האחרונה הם לא שיחקו. האורחים שירדו השנה מן הליגה הראשונה, ניצחו בשבת וינסו לחזור. משולש.

13. איפסוויץ' – סנדרלנד. שתי הקבוצות סיימו ב־1–1 בשבת שעברה, שתיהן נמנו בעבר על קבוצות הליגה הראשונה. סנדרלנד זכתה בעבר בגביע. מאחר שתיקו שני במשחק השני לא סביר, ננסה 1, 2.

14. פורטסמות' – לידס. המארחים זכו בשבת בנצחון חוץ 2–1. האורחים סיימו בתיקו במגרשם. כנראה שיהיה בליגה השניה, באנגליה מאבק חריף מאוד. 1, 2.

הצעות השבוע

שיטות מלאות

סולידי

משחק	1	x	2
1	X		
2	X		
3		X	
4			X
5		X	
6	X		X
7	X		
8	X		
9	X	X	
10			X
11	X	X	
12	X		
13	X		
14	X	X	

שלשות –
כפולים 4
טורים 16

הפתעות

משחק	1	x	2
1			X
2	X		
3	X		X
4	X		
5	X		X
6		X	X
7		X	
8		X	
9	X	X	
10	X	X	
11		X	
12	X		X
13		X	
14	X		

שלשות –
כפולים 6
טורים 64

הגיוני

משחק	1	x	2
1	X	X	
2	X		X
3	X		
4		X	X
5	X		
6		X	X
7			X
8	X		
9	X	X	
10		X	X
11	X	X	
12	X		
13	X	X	
14		X	

שלשות –
כפולים 8
טורים 256

לעשירים

משחק	1	x	2
1	X		
2	X	X	X
3		X	X
4	X	X	X
5		X	
6	X	X	
7	X		
8	X		
9	X		
10	X	X	X
11			X
12	X	X	
13	X		
14	X	X	

שלשות 3
כפולים 4
טורים 432

שיטה מצומצמת

משחק	1	x	2
1	X	X	X
2	X	X	X
3	X	X	X
4	X		
5	X		
6	X	X	
7	X	X	
8	X		
9		X	
10	X		
11	X	X	X
12	X	X	X
13	X		X
14	X		X

שלשות 5
כפולים 4
טורים מלא 3888
טורים בשיטה המצומצמת 324

משחק	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	x	1	2	x	1	2	x	1
2	x	1	2	1	2	x	2	x	1
3	1	x	x	x	1	2	2	x	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x
7	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1x2	1x2	1x2	1x2	1x2	1x2	1x2	1x2	1x2
12	2	2	2	x	x	x	1	1	1
13	12	12	12	12	12	12	12	12	12
14	12	12	12	12	12	12	12	12	12

ספרית מעריב

גידול צמחי בית והטיפול בהם

מאת: דוד לונגמן

ספר שכולל בתוכו פרטים מלאים על דרך הטיפול בצמחי בית, ההיסטוריה של הצמח ותיאורו. בלווית איורי הדרכה וצילומים מרהיבים.

להשיג בחנויות הספרים ובספריות מעריב:

ת"א, דרך פ"ת 72א', טל' 03-332211 • חיפה, בן־יהודה 29, טל' 04-523689 • באר־שבע, קק"ל 90, טל' 057-74850

ספרים מבית טוב ספרית מעריב

י"ט באלול תשמ"ח | גליון 351
1 ספטמבר 1988 | עריכה: בת דורה בר | עריכה גרפית: רוסי קוטר

שלום שלום

נִדְמֶה שֶׁרַק אֶתְמוֹל הִתְחִיל הַחֹפֶשׁ הַגָּדוֹל וְהִנֵּה הוּא נִגְמַר. רְגָשׁוֹת מְעֹרָבִים מִתְרוֹצְצִים בְּלֵב רַבִּים – רָצוֹן לְהַמְשִׁיךְ בַּחֹפֶשׁ וְגַעְגּוּעִים לַלִּמּוּדִים, לַחֲבֵרִ'ה וַאֲפִלּוּ לַמּוֹרוֹת וְלַמּוֹרִים.

הַחֹפֶשׁ תַּם – גַּם אָנוּ לְדַרְכֵּנוּ...
שׁוּב נִשְׁמַע צִלְצוּל פַּעֲמוֹן בֵּית־הַסֵּפֶר. הֲמוֹנֵי יְלָדִים שׁוֹטְפִים וּמְלֵאֵי חֲוָיוֹת שֶׁל בִּלּוּיִים וְכֵיף נִפְגָּשִׁים בְּשִׂמְחָה וּבַצְּהָלָה:
"אַהֲלָן!"
"אֵיךְ הָיָה?"
"מָה נִשְׁמַע?"
"וָאוּ אֵיךְ הִשְׁתַּזַּפְתָּ!"
אֵיזוֹ פְּגִישָׁה מְרַגֶּשֶׁת! טְפִיחוֹת עַל הַכָּתֵף, לְחִיצוֹת יָדַיִם וְחִיּוּכִים. "גָּמַרְתָּ אֶת הַחוֹבֶרֶת לַחֹפֶשׁ? – תֵּן לְהַעְתִּיק... רַק קְצָת, בַּסּוֹף..."

וְצִלְצוּל הַמְּגָרֵשׁ אֶת הַיְלָדִים מִן הֶחָצֵר אֶל הַכִּתּוֹת. רֵיחַ הַכִּתָּה הַמֻּכָּר מְעֹרָב בְּרֵיחַ שֶׁל צֶבַע וְסִיד. הַשִּׁמְשָׁה לֹא נָח בַּחֹפֶשׁ. הוּא אִרְגֵּן אֶת הַשִּׁפּוּצִים וְהַצְּבִיעָה. הַכְּתוֹבוֹת עַל הַשֻּׁלְחָנוֹת נִמְחֲקוּ וְצָרִיךְ לִכְתֹּב מֵחָדָשׁ שֶׁ...גִּיא אוֹהֵב אֶת לִילָךְ...
גַּם הַמּוֹרָה שְׁזוּפָה וְנִינוֹחָה: "אֲנִי מְקַוָּה שֶׁאֲגַרְתֶּם כֹּחַ בְּמֶשֶׁךְ הַחֻפְשָׁה הָאֲרֻכָּה. הָבָה נַשְׁקִיעַ כֹּחַ זֶה בַּלִּמּוּדִים..."
עֲדַיִן לֹא רְגִילִים לִכְתֹּב עַל הַמַּחְבָּרוֹת אֶת הַכִּתָּה הַחֲדָשָׁה, הַגְּבוֹהָה יוֹתֵר מִשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה.

וּבְכָל בֵּית סֵפֶר, בְּכַמָּה חַדְרֵי כִּתּוֹת הַהִתְרַגְּשׁוּת גְּדוֹלָה בְּמְיֻחָד: שָׁם כּוֹתְבוֹת הַמּוֹרוֹת עַל הַלּוּחַ: שָׁלוֹם כִּתָּה א'. דּוֹר חָדָשׁ שֶׁל יְלָדִים בְּנֵי שֵׁשׁ וָשֶׁבַע גָּדַל בְּשָׁנָה וְעָבַר מִגַּן לְבֵית־הַסֵּפֶר.
וְאִחוּל לַמּוֹרִים נְעִימִים וּמַצְלִיחִים לְכָל הַיְלָדִים.

עמוס בר

בייב רות. האיש שהציל את משחק הבייסבול

בייב רות – גדול שחקני הבייסבול – מת לפני 40 שנה, אך הסיפורים עליו עדיין מהממים ■ האיש שהציל את המשחק, הפך את השחקנים מעבדים למיליונרים ■ הטוב מכולם – בכל

עפר שלח

האגדה עדיין חיה

ארבעים שנה חלפו מאז מת בייב רות מסרטן, ועדיין אנשים מדברים עליו כאילו הוא עדיין חי. רובם לא ראו אותו מעולם, אבל הוא חי בדמיונם בבהירות, דרך האגדות, הזכרונות והסטטיסטיקה. לפני 19 שנה בחר פאנל של כתבי ספורט את רות לספורטאי הגדול ביותר בהיסטוריה האמריקנית; בשנה שעברה ציין אותו רוב מכריע של אוהדים כדמות הספורטיבית שאותה היו רוצים יותר מכל לראות בפעולה. ארה"ב היא מדינת הספורט מספר 1 בעולם; בייסבול הוא הספורט מספר 1 בארה"ב ובייב רות הוא שחקן הבייסבול הגדול בהיסטוריה.

תחשבו על קריטריונים לגדולה: ספורטאי גדול הוא זה שמשנה את פני הענף שלו; מושך יותר קהל מאי פעם למגרשים; האישיות שלו נעשית אגדית לא פחות ממעלליו על המגרש. אין אדם שעמד בקריטריונים האלה בהצטיינות רבה יותר מג'ורג' הרמן רות, המכונה בייב. "כל שחקן בייסבול צריך לרדת על ברכיו ולהודות לבייב רות," אמר פעם פיט רוז, מגדולי השחקנים בזמננו. "הוא הציל את המשחק."

הטוב מכולם

בייב רות היה פנומן. הראייה שלו היתה כה טובה עד שזיהה מספרי מכוניות ממרחק של עשרות מטרים. (רות סירב לקרוא עיתונים, בטענה שהקריאה עלולה לפגום בראייתו). במונחי בייסבול עשה את הבלתי אפשרי: היה לא רק החובט הגדול בכל הזמנים, אלא גם הפיצ'ר השמאלי הטוב בזמנו. למי שלא יודע במה המדובר: הפיצ'ר הוא הזורק, המנסה "לשרוף" את החובט. הוא המרכז והיסוד של ההגנה. התכונות הגופניות הנדרשות ממנו לא זהות לאלו של חובט מצטיין. לרוב פיצ'רים הם חובטים בינוניים ומטה ובמקרה הטוב, לא מזיקים לקבוצה שלהם בהתקפה. הישגו של רות הוא כאילו היה דייגו מראדונה נעשה בן לילה לשוער הטוב ביותר בעולם ומבלה מחצית אחת בהצלות והשנייה בהבקעה. אין דבר כזה, פיצ'ר גדול וחובט גדול בגוף אחד. זה קורה רק בספרים ובסרטים, כמו ב"הטוב מכולם" עם רוברט רדפורד (שבין השאר גבר בסרט על חובט מפורסם, שדמותו מבוססת על רות). אין דבר כזה כמו בייב רות.

רות נולד ב־1895 ובילה ילדותו בבית יתומים. בן 7 כבר היה מומחה בשתיית בירה, לעיסת טבק ושיתת גברים. גדל להיות ענק, זולל וסובא ורודף נשים. אורח חיים ספורטיבי לא היה בדיוק כוס התה של הכמבינו – אחד מכינויין הרבים. גם כוסות תה לא אהב במיוחד. במקום חימום העדיף עשר נקניקיות ושלוש בירות; במקום הרפייה העדיף זונות ניו־יורקיות, רצוי כמה מהן יחד.

בן 19 הגיע לליגות הבייסבול הבכירות, כפיצ'ר ב"בוסטון רד סוקס". עד מהרה היה לסופרסטאר והוליך את ה"סוקס" לאליפויות 1916 ו־1918. הימים היו ימי "הכדור המת": כדורי הבייסבול יוצרו כך שקשה היה לחבוט אותם אל מחוץ למגרש ותוצאות המשחקים היו נמוכות למדי. עבור רות לא היה שום דבר קשה. הקהל החל לנהור למגרשים כדי לראות את נער הפלא שמעיף את הכדור אל תוך רחובות בוסטון. ה"הום ראן" – חבטה המוציאה את הכדור מהמגרש ומביאה את כל מי שבבסיסים, הביתה (וכל אחד מן המגיעים שווה נקודה לקבוצתו) היה לפתע ללהיט הגדול של הספורט הלאומי. עד מהרה החלו מייצרים כדורים שנתפרו תפירה מהודקת יותר, להקל על תעופתם וסייע להטיסם החוצה. זה היה השינוי הראשון לו גרם בייב רות בספורט האמריקני העתיק.

שערוריית המאה

ב־1919 נחתה על הבייסבול שערוריית המאה: שמונה משחקני "השיקגו ווייט סוקס" מכרו את ה"וורלד סיריס", סדרת האליפות, למהמרי המאפיה. הסקנדל, שפגע בציפור נפשו של כל אמריקני, איים לחסל את הבייסבול המקצועני. למזלו של המשחק, היה לו אליל שהחזיר את ההמונים למגרשים: הבמבינו. ב־1920 נמכר רות ל"ניו יורק ינקיס" על ידי הארי פרייזי, בעל ה"רד סוקס" השנוא ביותר בניו אינגלנד מאז ועד היום. ה"רד סוקס" לא שבו עוד לזכות באליפות; ה"ינקיס" היו לאימפרית הספורט הגדולה בספורט האמריקני. מיליונים ביבשת שכחו את השערוריה ובאו לראות את הילד המגודל, זולל הנקניקיות והנשים, הופך עוד כדור ללווין סביב כדור הארץ. מעולם לא באו יותר אנשים למגרשים כדי לראות איש אחד.

ב־1927 חבט רות 60 "הום ראנס", הישג שנשבר רק כעבור 34 שנה בידי רוג'ר מאריס, ששיחק בעונת השיא שלו ב־10 משחקים יותר מששיחק הבמבינו ב־1927 והשיג עוד "הום ראן" אחד בודד. לא אלאה אתכם בכל הסטטיסטיקות חסרות התקדים של בייב – רק אחת: הוא הוליך את ה"ינקיס" ל־7 אליפויות.

רק טבעי שהאיש שהציל את המשחק ושינה את הכדור, יזכה לבית משלו. ה"ינקיס" מיהרו לבנות את "ינקי סטאדיום" ברובע ברונקס, הידוע מאז כ"הבית שבנה רות". הצד הימני של המגרש האגדי קצר מכל שמרשים החוקים, וזאת משום שהבמבינו, חובט שמאלי, העיף את הכדור לרוב לימין.

40 שנה אחרי שמת, מחפשים עדיין הינקיס מדי עונה חובטים שמאליים רבי עוצמה, שינצלו את המגרש הקצר ויעיפו את הכדור החוצה כפי שבייב עשה. כנו סביבו בית; שינו עבורו את הכדור; כמה שחקנים בספורט כלשהו אתם מכירים שהשפיעו כך על כל היבט של המשחק שלהם?

מעבדים לאלילים

בזה לא די, בייב רות היה האיש שהפך את הספורטאים של אמריקה מעבדים ששיחקו בשביל פרוטות, לאלילים שעולים למגרש בשביל כסף. הרבה כסף. "כל ילד של שחקן בייסבול צריך לומר כל לילה תפילת תודה לאלוהים ולבייב רות, שבגללו עלתה המשכורת של אבא ב־40 אחוז", אמר עליו פעם אחד השחקנים. בשנות השלושים היתה משכורתו של רות, 80 אלף דולר לעונה, לאגדה. כשנשאל איך מצדיק את העובדה שמשכורתו גבוהה משל נשיא ארה"ב, השיב תשובה מוכנה, כרגיל: "היתה לי עונה טובה יותר משהיתה לו."

אין קץ לסיפורים עליו. אחד מהם, הידוע מכולם (וככל האגדות, לא בהכרח נכון ויש לו עשרות גרסאות): בוורלד סיריס ב־1932 עלה הבמבינו לחבוט בשיקגו. ילד ביציע ממנו שיחבוט הום ראן והבייב הבטיח לו שיצביע למקום אליו יחבוט אותו. לפי גירסה אחרת הקניט אותו הקהל המקומי ורות הצביע בתגובה אל נקודה כלשהי ביציע, כאומר: "לשם אני חובט הום ראן". כך או כך, בזריקה הבאה קפץ הבמבינו על הכדור ושיגר אותו בדיוק לנקודה. כך טוענת האגדה.

מי שראה בפעם משחק בייסבול יודע כמה מעשה שכזה בלתי אפשרי, כמעט חלום. כשאנחנו מדברים בבייב רות – הבלתי אפשרי לא קיים והחלום הוא מציאות. ■

הָעֲרָצָה עִוֶּרֶת

בְּיוֹם בָּהִיר אֶחָד צִלְצֵל הַטֶּלֶפוֹן. קוֹל מְהַסֵּס שָׁאַל: "אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם יַרְדֵּנָה?" בְּנִמּוּס עָנִיתִי: "זוֹ טָעוּת". כְּרֶבַע שָׁעָה מְאֻחָר יוֹתֵר נִשְׁאַלְתִּי שׁוּב בַּטֶּלֶפוֹן אִם אֲנִי יַרְדֵּנָה. בְּמַצַּב רוּחַ נָדִיב וְסוֹבְלָנִי הִסְבַּרְתִּי לַנַּעֲרָה הַחֲרֵדָה בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַקַּו, כִּי אֵינֶנִּי יַרְדֵּנָה, וּמִסְפַּר הַטֶּלֶפוֹן הַזֶּה שַׁיָּךְ לִי. "תּוֹדָה", נֶעֱנָה הַקּוֹל בַּצַּד הַשֵּׁנִי. הִנַּחְתִּי אֶת הַשְּׁפוֹפֶרֶת.

יוֹמַיִם אַחַר־כָּךְ צִלְצֵל הַטֶּלֶפוֹן וּבְעֵבֶר הַשֵּׁנִי שֶׁל הַקַּו נִשְׁמְעוּ צְחֹקוּקִים עֲמוּמִים וְקוֹל רוֹעֵד שָׁאַל: "אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם יַרְדֵּנָה?" "זוֹ טָעוּת", אָמַרְתִּי בְּתַקִּיפוּת וְטָרַקְתִּי אֶת הַשְּׁפוֹפֶרֶת. הַתְּשׁוּבָה לֹא אֵחֲרָה לָבוֹא: מִיָּד צִלְצֵל הַטֶּלֶפוֹן שׁוּב וְקוֹל צָעִיר פָּנָה אֵלַי בִּתְחִנָּה: "יַרְדֵּנָה, לָמָּה אַתְּ לֹא רוֹצָה לַעֲנוֹת לִי?! אֲנִי מַעֲרִיצָה שֶׁלָּךְ, אֲנִי אוֹסֶפֶת אֶת כָּל הַשִּׁירִים שֶׁלָּךְ; פּוֹסְטֶרִים שֶׁלָּךְ תְּלוּיִים לִי מֵעַל הַמִּטָּה".

אָזַרְתִּי אֶת כָּל הַסַּבְלָנוּת הָאֶפְשָׁרִית וּבְקוֹל אִמָּהִי רַךְ וּמֵבִין הִסְבַּרְתִּי: "אֵינֶנִּי יַרְדֵּנָה אַרְזִי. הִסְבַּרְתִּי לָךְ כְּבָר בַּטֶּלֶפוֹנִים הַקּוֹדְמִים. נָא בִּדְקִי אֶת הַשֵּׁם וְהַכְּתֹבֶת בְּסֵפֶר הַטֶּלֶפוֹנִים. הַכְּתֹבֶת הִיא כָּךְ וְכָךְ; וְאָז לְאַחַר הַבְּדִיקָה תִּשְׁתַּכְנְעִי כִּי טָעוּת בְּיָדֵךְ. אֵין שׁוּם סִבָּה שֶׁבָּעוֹלָם לֹא לַעֲנוֹת לָךְ, אֲבָל מִכֵּיוָן שֶׁאֵינֶנִּי יַרְדֵּנָה אַרְזִי, אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת לֹא לְהַטְרִידֵנִי יוֹתֵר".

יַרְדֵּנָה אַרְזִי, הַנַּעֲרָצָת

זֶה נִשְׁמַע הֶגְיוֹנִי, חָשַׁבְתִּי. הַיַּלְדָּה בָּעֵבֶר הַשֵּׁנִי הִקְשִׁיבָה בִּתְשׂוּמֶת לֵב וְכַנִּרְאֶה הַתְּמוּנָה מְעֻנֶּגֶת, שֶׁכֵּן הָיְתָה מְשֻׁכְנַעַת, לַמְרוֹת הַהֶסְבֵּרִים, כִּי הִיא מְשׂוֹחַחַת עִם הָאֱלִילָה שֶׁלָּהּ. "אֲבָל" הִתְעַקְּשָׁה הַיַּלְדָּה, "הַקּוֹל שֶׁלָּךְ כָּל כָּךְ דּוֹמֶה לַקּוֹל שֶׁל יַרְדֵּנָה אַרְזִי". הִצַּעְתִּי לָהּ שׁוּב לִבְדֹּק אֶת הַשֵּׁם וְהַכְּתֹבֶת וּמִסְ' הַטֶּלֶפוֹן בְּסֵפֶר הַטֶּלֶפוֹנִים. לְבַסּוֹף הִסְכִּימָה.

עֶשֶׂר דַּקּוֹת מְאֻחָר יוֹתֵר צִלְצֵל הַטֶּלֶפוֹן. כְּבָר רָתַחְתִּי מִזַּעַם. הַיַּלְדָּה הַשַּׁפְּחָנִית בַּצַּד הַשֵּׁנִי הוֹדִיעָה לִי כִּי בָּדְקָה אֶת מִסְ' הַטֶּלֶפוֹן וְאָכֵן זֶה כָּתוּב בְּסֵפֶר הַטֶּלֶפוֹנִים. אַךְ מָה עִם הַסִּפְרָה הַנּוֹסֶפֶת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבְּיָדָהּ?!

נִסִּיתִי לִהְיוֹת עַרְמוּמִית הִצְלַחְתִּי לְבָרֵר אֶת שְׁמָהּ וּמְקוֹם מְגוּרֶיהָ, רָצִיתִי לְהוֹדִיעַ לְהוֹרֶיהָ שֶׁיָּשִׂימוּ קֵץ לְהַטְרָדָה. אַךְ לִפְנֵי שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת מִסְפַּר הַטֶּלֶפוֹן הַמָּלֵא שֶׁלָּהּ הִבְזִיק זִיק שֶׁל תּוּשִׁיָּה בְּקוֹלָהּ שֶׁל הַטַּרְדָנִית, שֶׁסֵּרְבָה בְּתֹקֶף לְהֵחָשֵׂף. הִזְהַרְתִּי אוֹתָהּ כִּי סַבְלָנוּתִי עוֹמֶדֶת לְהִתְפַּקֵּעַ וְשֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁר יוֹתֵר.

עָבַר שָׁבוּעַ שֶׁל נַחַת – אַף לֹא הַטְרָדָה אַחַת. "זֶה סוֹפוֹ שֶׁל הַסִּפּוּר", חָשַׁבְתִּי. אַךְ אַשְׁרַי הָיָה מֻקְדָּם מִדַּי. בְּתֹם הַשָּׁבוּעַ צִלְצֵל שׁוּב הַטֶּלֶפוֹן וְקוֹל שֶׁל נַעֲרָה הָיָה בַּצַּד הַשֵּׁנִי: "אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם יַרְדֵּנָה?!" "לֹא", וְצָעַקְתִּי בְּיֵאוּשׁ, "אִי אֶפְשָׁר. גָּלִית, הִזָּהֲרִי לָךְ" – רָתַחְתִּי. "זוֹ לֹא גָּלִית, זוֹ אֲחוֹתָהּ", הוֹדִיעַ לִי הַקּוֹל בָּעֵבֶר הַשֵּׁנִי. "הֶחְלַטְתְּ לְשַׁגֵּעַ אוֹתִי", צָנַחְתִּי "לֹא", הִסְבִּירָה אֲחוֹתָהּ שֶׁל גָּלִית, פָּשׁוּט קִבַּלְנוּ אֶת מִסְפַּר הַטֶּלֶפוֹן הַזֶּה, הֶחָסוּי, מִמִּישֶׁהִי, שֶׁדִּבְּרָה עִם יַרְדֵּנָה אַרְזִי בְּעַצְמָהּ, אָז זֶה פָּשׁוּט לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת אֶלָּא שֶׁיַּרְדֵּנָה זוֹ אַתְּ. וְאַתְּ לֹא רוֹצָה לְדַבֵּר אִתָּנוּ".

רַעַד עָבַר בְּכָל גּוּפִי, דְּמָעוֹת זָלְגוּ מֵעֵינַי, חֹם גָּבוֹהַּ תָּקַף אוֹתִי וְהַיֵּאוּשׁ הִתְגַּנֵּב לְלִבִּי. נִרְאֶה שֶׁנִּדּוֹנוֹתִי לִהְיוֹת יַרְדֵּנָה אַרְזִי לַמְרוֹת רְצוֹנִי. בְּהֶתְקֵף שֶׁל זַעַם עָמוֹק צָרַחְתִּי: "אִם לֹא תַּפְסִיקוּ לְהַטְרִידֵנִי אֶמְסֹר לַמִּשְׁטָרָה שֶׁיַּצְּלוּ עַל הַקַּו וְיֹאַתְּרוּ אֶתְכֶן, וְזֶה יִהְיֶה לָכֶן מְאֹד לֹא נָעִים". הוֹסַפְתִּי עוֹד כַּמָּה הֶעָרוֹת "מַחְמִיאוֹת" עַל הָאִינְטֶלִיגֶנְצְיָה וְהַנִּמּוּס שֶׁל שְׁתֵּי הַמַּעֲרִיצוֹת וְטָרַקְתִּי אֶת הַשְּׁפוֹפֶרֶת בְּכֹחַ.

לֹא תַּאֲמִינוּ – זֶה עָזַר. מֵאָז וְעַד הַיּוֹם לֹא הֻטְרַדְתִּי יוֹתֵר. אֲנִי אֲפִלּוּ לֹא נוֹטֶרֶת טִינָה לְיַרְדֵּנָה אַרְזִי וְאִחַלְתִּי לָהּ כָּל טוּב בְּהִתְמוֹדְדוּתָהּ בָּאֵירוֹוִיזְיוֹן הָאַחֲרוֹן. בֶּאֱמֶת!

▲ גילה קוסף

קוראים

הַשָּׁנָה יוֹצֵא שׁוּב "יוֹמָנְעַר שֶׁל אִיטוֹ אָבִידָם", וְהַפַּעַם הוּא גָּדוֹל יוֹתֵר, עָבֶה יוֹתֵר ... וְרַק לֹא יָקָר יוֹתֵר.

יוֹמָנְעַר שֶׁל אִיטוֹ אָבִידָם – יוֹמַן תַּלְמִיד מֵעוֹלָם אַחֵר. בִּמְקוֹם רְשִׁימוֹת שֶׁל נְסִחָאוֹת, פְּסָגוֹת הָרִים, אָרְכֵּי נְחָלִים וְטוּרֵי לוֹגָרִיתְמִים, נִתָּן לִמְצֹא שָׁם עֵצוֹת כֵּיצַד לִהְיוֹת תַּלְמִיד טוֹב יוֹתֵר. כִּי הַשְּׁאָר כּוֹלֵל הַיּוֹמָן מַדְרִיךְ מְיֻחָד, וּבוֹ אִינְפוֹרְמַצְיָה עַל קֶשֶׁת מְגֻוֶּנֶת שֶׁל נוֹשְׂאִים מֵעוֹלָמָם שֶׁל הַצְּעִירִים:

– רְשִׁימַת זְכֻיּוֹת הַיֶּלֶד בְּכָל הַקָּשׁוּר לְבֵית הַסֵּפֶר, הַמִּשְׁפָּחָה, מְקוֹם עֲבוֹדָה הַחֹק וְהַחֶבְרָה.

– עֵצוֹת לַמְּטַיֵּל בָּאָרֶץ וּבָעוֹלָם, רְשִׁימַת מוֹעֲדוֹנֵי הַמַּעֲרִיצִים בְּחוּ"ל, וּכְתֹבוֹת וְטֶלֶפוֹנִים שֶׁל זַמָּרִים, שַׂחְקָנִים וְאָמָּנִים מְפֻרְסָמִים בְּיִשְׂרָאֵל. שֶׁפַע שֶׁל כְּתֹבוֹת וְטֶלֶפוֹנִים הַקְּשׁוּרִים בְּמָה שֶׁמְּעַנְיֵן נֹעַר וּצְעִירִים.

הִלּוּלַת שִׁכּוֹרִים

יַיִן מְבַלְבֵּל לֹא רַק אֲנָשִׁים, אֶלָּא גַּם –

...ילים. ... ות בְּשָׁלִים יוֹצֶרֶת ... אֶת ... פְּעָמִים הוּא מֵעֵר גַּם ... ות בְּשֵׁלִים שֶׁנָּשְׁרוּ ... ת פִּילִים בִּשְׁמוּרַת־טֶבַע ... לְלָה פֵּרוֹת כָּאֵלֶּה, וְהַתּוֹצָאָה – ... הַתּוֹצָאָה...

תּוֹךְ זְמַן קָצָר הָפְכוּ הַפִּילִים לְאֵימַת הָאֵזוֹר. הֵם הִשְׁתַּכְּרוּ, רָקְעוּ בְּרַגְלֵיהֶם הַכְּבֵדוֹת, הִשְׁתּוֹלְלוּ בְּמִין "רִקּוּד" פָּרוּעַ, חִצְרְצוּ בְּחַדְקֵיהֶם וְהִבְהִילוּ חַיּוֹת קְטַנּוֹת עַל פְּנֵי הַשֶּׁטַח...

רוני לרנר

ציור: אורי פינק

גבע חובב טבע

איזה חם!

כֻּלָּם בּוֹרְחִים מִפְּנֵי הַחֹם אֶל הַיָּם. הַמַּיִם הַקְּרִירִים מְצַנְּנִים מְעַט אֶת הַגּוּף. הֲמוֹנֵי יְלָדִים שׂוֹחִים בַּמַּיִם, צוֹלְלִים, לוֹחֲמִים בְּגַלִּים, מַתִּיזִים וְנֶהֱנִים.

אַךְ פִּתְאֹם הַכֹּל מִתְקַלְקֵל, הַצְּעָקוֹת הָעַלִּיזוֹת הוֹפְכוֹת לִזְעָקוֹת אֵימָה: "מְדוּזוֹת!" "הַמְּדוּזוֹת מִתְנַפְּלוֹת!" "הַמְּדוּזוֹת רוֹדְפוֹת!"

וְהַיָּם מִתְרוֹקֵן מֵהֲמוֹנֵי הַמִּתְרַחֲצִים. "אֵיךְ הַמְּדוּזוֹת 'עוֹקְצוֹת'?" "אֵיךְ הַמְּדוּזוֹת מַפְרִישׁוֹת אֶת הַ'מִּיץ' הַצּוֹרֵב כָּזֶה?" "לָמָּה הַמְּדוּזוֹת שְׁקוּפוֹת?" "מָה מִבְנֵה הַגּוּף שֶׁל הַמְּדוּזָה?".

אֶת הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלֶּה שָׁאֲלָה אַיֶּלֶת בִּקְצֵרָה מִבַּת־יָם, וְרַבִּים הִצְטָרְפוּ לִשְׁאֵלוֹתֶיהָ. הֲרֵי הַתְּשׁוּבוֹת:

הַמְּדוּזוֹת אֵינָן עוֹקְצוֹת. לַמְּדוּזוֹת תָּאִים מְיֻחָדִים – תָּאִים צוֹרְבִים, תָּאִים אֵלֶּה מְכִילִים אֶרֶס. הַתָּאִים הַצּוֹרְבִים מְפֻזָּרִים לְאֹרֶךְ הַזְּרוֹעוֹת וּבַשּׁוּלַיִם שֶׁל הַסּוֹכֵךְ (הַכִּפָּה). הַחֹמֶר הַצּוֹרֵב מֻפְרָשׁ, כְּמוֹ חֵץ מִקֶּשֶׁת, אֶל הַמַּיִם, כַּאֲשֶׁר מִתְקָרֵב טֶרֶף: דָּגִיג זָעִיר, סַרְטָן פָּעוּט אוֹ בַּעֲלֵי־חַיִּים קְטַנְטַנִּים. הָאֶרֶס מְשַׁתֵּק אוֹתָם וְקַל לַמְּדוּזָה לְהָגוֹת מִטַּרְפָּהּ.

הַמְּדוּזוֹת הֵן טוֹרְפוֹת, אַךְ לֹא יְלָדִים אֶלָּא חַיּוֹת זְעִירוֹת מְאֹד.

הַתָּאִים הַצּוֹרְבִים מְשַׁמְּשִׁים גַּם לַהֲגַנָּה. כַּאֲשֶׁר אוֹיֵב מִתְקָרֵב "יוֹרֶה" עָלָיו הַמְּדוּזָה אֶרֶס. אִם הַמְּדוּזָה נִתְקֶלֶת בְּיֶלֶד, הִיא פּוֹגַעַת בּוֹ בָּאֶרֶס הַצּוֹרֵב. לִפְעָמִים הָאֶרֶס צָף בַּמַּיִם וְהַיְּלָדִים חָשִׁים לְפֶתַע צְרִיבָה. פְּגִיעָה מֵאֶרֶס הַמְּדוּזָה גּוֹרֶמֶת צְרִיבָה וּבְמִקְרִים קִיצוֹנִיִּים לְמֵעֵין כְּוִיָּה. הַכְּאֵב חוֹלֵף כַּעֲבוֹר שְׁלֹשָׁה עַד שִׁשָּׁה יָמִים.

מִבְנֵה הַמְּדוּזָה: סוֹכֵךְ (כִּפָּה), שֶׁמִּמֶּרְכָּזוֹ מִשְׁתַּלְשְׁלוֹת זְרוֹעוֹת. יֵשׁ מְדוּזָה שֶׁהַזְּרוֹעוֹת הִתְחַבְּרוּ אֶצְלָהּ לִזְרוֹעַ אַחַת. הַמְּדוּזָה מְסֻגֶּלֶת לְהָנִיעַ אֶת שׁוּלֵי הַסּוֹכֵךְ וּלְהִתְקַדֵּם – אַךְ הַתְּנוּעָה שֶׁלָּהּ מֻגְבֶּלֶת. הֵן מִתְקַדְּמוֹת בְּעִקָּר בְּזִרְמֵי הַמַּיִם וְאֵינָן יְכוֹלוֹת לִשְׁלֹט בְּכִוּוּן הַזְּרִימָה, לָכֵן רַבּוֹת מֵהֶן מֻשְׁלָכוֹת עַל יְדֵי הַגַּלִּים אֶל הַחוֹף.

מִזֶּה נָבִין שֶׁהַמְּדוּזוֹת לֹא מְסֻגָּלוֹת לִרְדֹּף אַחֲרֵי יְלָדִים בַּמַּיִם, גַּם לֹא מְשַׁתַּלֵּם לָהֶן לִרְדֹּף, כִּי הַיְּלָדִים לֹא מְשַׁמְּשִׁים כְּמָזוֹן לַמְּדוּזוֹת.

גּוּף הַמְּדוּזָה עָשׂוּי תָּאִים גְּדוֹלִים, מְלֵאִים וּגְדוּשִׁים מַיִם, אֵין לַמְּדוּזָה שֶׁלֶד. רֹב גּוּפָהּ עָשׂוּי מַיִם בְּצוּרַת מִקְפָּא (גֵּ'לִי), כַּאֲשֶׁר הַמְּדוּזָה מֻנַּחַת עַל הַחוֹף, הִיא תִּתְיַבֵּשׁ תּוֹךְ יוֹמַיִם־שְׁלֹשָׁה וְכִמְעַט לֹא יִשָּׁאֵר מִמֶּנָּה דָּבָר.

הַמְּדוּזָה שַׁיֶּכֶת לְמִשְׁפַּחַת הַנְּבוּבִיִּים. קְרוֹבֶיהָ הֵם הָאַלְמֻגִּים וְשׁוֹשַׁנּוֹת־הַיָּם. גַּם לָהֶם תָּאֵי אֶרֶס צוֹרְבִים. מִבְנֵה גּוּפָם הוּא כְּצִנּוֹר חָלוּל עִם פֶּתַח אֶחָד, דַּרְכּוֹ קוֹלְטִים הַנְּבוּבִיִּים מָזוֹן וְדַרְכּוֹ מַפְרִישִׁים אֶת הַפְּסֹלֶת.

וְזִרְמֵי הַיָּם מִתְגַּבְּרִים בִּתְקוּפָה זוֹ וְיֵשׁ סִכּוּי שֶׁהַזְּרָמִים שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַמְּדוּזוֹת יִסְחֲפוּ אוֹתָן וְחוֹפֵי הַיָּם יִהְיוּ נְקִיִּים מִמְּדוּזוֹת צוֹרְבוֹת.

עב

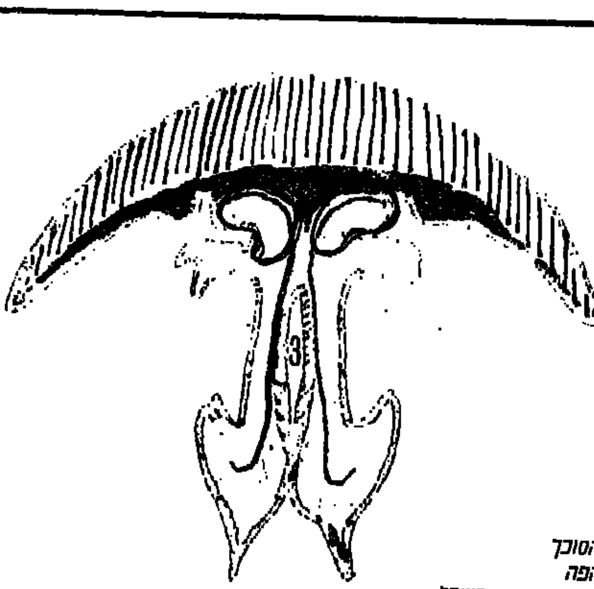

1 הסוכך
2 הפה
3 החלל בו המזון מעוכל
4 זרועות הפה עם התאים הצורבים

שירי שטות

דּוֹקְטוֹר גֶּבַע הָלַךְ לִבְאֵר שֶׁבַע
בְּיוֹם גָּשׁוּם מְאֹד,
נָתַן קְפִיצָה,
נָפַל לְבִצָּה
וְלֹא הָלַךְ שָׁם עוֹד.

מתוך הספר "אמא אווזה" בהוצאת מודן

הַטִּיּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי...

תַּמּוּ לִמּוּדַי בַּסֵּמִינָר. בְּגַאֲוָה מְסֻתֶּרֶת נָטַלְתִּי אֶת הָאִשּׁוּר שֶׁל מִשְׂרַד הַחִנּוּךְ הַקּוֹבֵעַ כִּי מֻתָּר לִי לְחַנֵּךְ יְלָדִים בְּבֵית־סֵפֶר וּלְלַמֵּד אוֹתָם טֶבַע.

הֶחְלַטְתִּי כִּי בַּשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן לַלִּמּוּדִים אֵצֵא עִם יַלְדֵי כִּתָּתִי לְטִיּוּל בַּגְּבָעוֹת הַחֲשׂוּפוֹת, שָׁם נִפְגֹּשׁ אֶת בַּעֲלֵי־הַחַיִּים הַקְּטַנִּים וְהַגְּדוֹלִים, אֶת צִמְחֵי הַמִּדְבָּר וּבְעִקָּר – אֶת הֶחָצָב הַכִּמְעַט יָחִיד הַפּוֹרֵחַ וּמְבַשֵּׂר אֶת הַסְּתָו בַּנֶּגֶב.

יוֹם הַלִּמּוּדִים הָרִאשׁוֹן חָלַף וּבְשׂוֹרַת טִיּוּל שֶׁנִּקְבַּע לְמָחֳרַת הִלְהִיבָה אֶת תַּלְמִידַי. הֵם טָרְחוּ וְהֵכִינוּ צֵידָה לַטִּיּוּל וְשָׁכְבוּ נִרְגָּשִׁים בְּמִטּוֹתֵיהֶם, שֶׁבְּבֵית־הַיְּלָדִים בַּקִּבּוּץ.

גַּם אֲנִי הִתְרַגַּשְׁתִּי כָּהֹגֶן. זֶה יִהְיֶה הַטִּיּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי עִם תַּלְמִידַי! לְפֶתַע תְּקָפָה אוֹתִי חֲרָדָה. וּמָה אִם לֹא אֶתְעוֹרֵר לִפְנוֹת בֹּקֶר? הֶעֱמַדְתִּי שְׁנֵי שְׁעוֹנִים מְעוֹרְרִים. אַךְ כִּמְעַט וְלֹא יָשַׁנְתִּי כָּל אוֹתוֹ לַיְלָה – מָה יִקְרֶה אִם הַשְּׁעוֹנִים לֹא יְצַלְצְלוּ? רַק נִרְדַּמְתִּי וְ... טָרְחוּ צִלְצוּלֵי הַשְּׁעוֹנִים הִקְפִּיצוּ אוֹתִי מִמִּטָּתִי. וְהִנֵּה אֵין דֶּרֶךְ חֲזָרָה – הַטִּיּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי הִגִּיעַ. בִּמְהִירוּת מִסְתַּבֶּכֶת לִלְבֹּשׁ בְּגָדַי, רִעֲנַנְתִּי פָּנַי בְּמַיִם קָרִים, צָחַצַּחְתִּי שִׁנַּיִם וּבְצַעַד קַל יָצָא הַמּוֹרֶה הַטָּרִי לַטִּיּוּל...

ציור: תמר מסר

הַבֹּקֶר הָיָה נִפְלָא וַחֲלוֹמִי. גַּלְגַּל חַמָּה, הַשֶּׁמֶשׁ, הוֹפִיעַ וְזָרַח כְּכֶתֶם, כְּמוֹ מְשַׁמֵּשׁ עֲנָק אָיוֹ וְרִיסְחוֹ לִסְקַת סְגֻלּוֹת פָּרַח בְּמֶשֶׁךְ כְּנָפַיִם מִתַּחַת לְרַגְלַי... עֵדֶר צְבָאִים וּמָלַט אֶל בֵּין הַשִּׂיחִים הָרְחוֹקִים... בֵּיצֵי הַשְּׂמָמִית הַדְּבוּקוֹת אֶל הַסֶּלַע הַלָּבָן... אֶגְלֵי טַל הַשְּׁזוּרִים עַל עָלֵי עֵץ הָאֵשֶׁל הַמְּלוּחִים.

הַאִם חָלְמוּ יַלְדֵי כִּתָּתִי לִפְגֹּשׁ אֵי פַּעַם תּוֹפָעוֹת טֶבַע וּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה?

בְּתוֹךְ הַפַּתְּעוֹת הַטֶּבַע הַמְּהַמְּמוֹת הָאֵלֶּה הִרְגַּשְׁתִּי בְּמַשֶּׁהוּ מוּזָר... אַךְ עֲדַיִן לֹא יָדַעְתִּי מַהוּ.

בְּרֶגַע זֶה גִּלִּיתִי אוֹתוֹ – אֶת שַׁרְבִיט הֶחָצָב הַפּוֹרֵחַ. הֶחָצָב הַכִּמְעַט יָחִיד כַּנֶּגֶב! עָצַרְתִּי נֹכַח הֶחָצָב וּפָתַחְתִּי בִּנְאוּם שֶׁל מוֹרֶה לְטֶבַע:

"תַּלְמִידַי הַיְּקָרִים! אָנוּ עוֹמְדִים לִפְנֵי הֶחָצָב, מְבַשֵּׂר הַסְּתָו! רְאוּ כֵּיצַד הַשֵּׁם מַתְאִים לוֹ – כֵּיצַד הִצְלִיחַ הֶחָצָב הֶעָדִין לַחְצֹב בְּאַדְמַת הַנֶּגֶב הַצְּחִיחָה וְהַקָּשָׁה..."

הָיוּ אֵלֶּה מִלִּים חֲזָקוֹת. חָשַׁבְתִּי: כֵּיצַד מְגִיבִים יַלְדֵי כִּתָּתִי עַל הַנְּאוּם? הַאִם תַּלְמִידַי נִרְגָּשִׁים כָּמוֹנִי מִפְּרִיחַת הֶחָצָב?

הִפְנֵיתִי פָּנַי לְעֵבֶר הַיְּלָדִים (...לֹא! לֹא הָיָה שָׁם אֲפִלּוּ יֶלֶד אֶחָד... פָּשׁוּט, מֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּתִי לִקְרַאת הַטִּיּוּל הָרִאשׁוֹן עִם כִּתָּתִי שָׁכַחְתִּי לְהָעִיר אֶת תַּלְמִידַי וְלָקַחַת אוֹתָם לַטִּיּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁלָּנוּ... וּמָה אֵרַע בַּחֲזוֹרִי לְכִתָּתִי הַחֲדָשָׁה – אֲנִי מַשְׁאִיר לָכֶם לְנַחֵשׁ...

▲ עמוס בר